

1940 – 1949
Uppdaterad 2014-01-04

KRONOLOGI ÖVER FLYGET I SVERIGE

1940

◆ *Tyskland överfaller Danmark och Norge den 9 april, operation "Weserübung". Den 10 maj anfaller tyska trupper Belgien, Holland och Frankrike och den 20 juni kapitulerar Frankrike.*

◆ *De stora flyganfallen mot England börjar på "Adlertag" 13 augusti. Den 15 september kom att kallas "Battle of Britain Day", höjdpunkten på Slaget om Storbritannien.*

Nohab, som 1941 i samband med ett ägarbyte blir Svenska Flygmotor AB, påbörjar kopieringen av Pratt & Whitney TWC-3 Twin Wasp, en amerikansk 14-cylindrig stjärnmotor på 1 050 hk ökat till 1 200 hk under produktionens gång. Man hade tillgång till två nya och tre skadade motorer som Flygförvaltningen tillhandahållit. P.g.a. stora tekniska svårigheter kunde den första fullt godkända motorn levereras först 24 oktober 1944 men ett begränsat godkända motorer kunde användas tidigare vid leverans av B 17A till förband. Svensk beteckning blev STWC-3.

Fem Junkers Ju 52, Tp 5, från ABA inhyrs av FV. De tjänstgjorde vid flera tillfällen under olika långa perioder.

Junkers Ju 86 Z7 "Svalan", SE-BAE, tillhörigt ABA, överförs till FV och får beteckningen Tp 9. Det tjänstgjorde som transportflygplan till 1958.

Ett exemplar av Beechcraft 18, Tp 4, ett tvåmotorigt transportflygplan, anskaffas till FV för att användas som ambulansflygplan. Det godkändes den 9 april och fick ett registreringsnummer 007 och kom att tjänstgöra i Norrland i omkring tio år. Ytterligare två plan av denna typ anskaffades 1948 och fick typbeteckningen Tp 45 (den amerikanska militära benämningen var C-45). Det sista utgick 1958.

En Fairchild F 24, Tp 6, inhyrs till FV. Det havererade kort därefter.

En Miles Falcon, Tp 7, inköps till FV; såldes 1944.

Den första av fyra Waco UKC, Tp 8, förhyrs av FV.

I samband med handelsförhandlingar med Sovjetunionen framför KFF frågan om inköp av över 100 ryska plan, vilket dock inte ledde till annat än undvikande svar från rysk sida.

Stockholms-Tidningens guldmedalj och stipendium för 1939 års förmästa flygbragd utdelas till chefpiloten vid ABA, K G Lindner, bl a för hans strävan att försöka hålla flyglinjerna öppna under det begynnande kriget samt för andra trafikflygpionjärinsatser.

1940 januari - juni: Jaktflygplanet Republic Seversky EP-106, J 9, börjar tjänst i FV. Planen hade anlänt på olika vägar till landet, tjugo direkt till Sverige, några via Trondheim, men flertalet via Petsamo i Finland. Av 120 beställda J 9 levererades 60, resten av beställningen annullerades. Sista J 9 togs ur tjänst 1949.

1940, januari: F 19 baseras på sin första bas Veitsiluoto söder om Kemi, Finland. Den 10 januari anländer så de första flygplanen efter att flygningen upp till Boden försenats av dåligt väder. Förbandet är utrustat med tolv Gloster Gladiator, J 8, samt fyra Hawker Hart, B 4. Två civilregistrerade svenska flygplan, en Junkers F 13 och en Waco, tillkom, och fick civila finska registreringar. Första insatsen 12 januari 1940 blev mot ryska trupper och mot en rysk flygbas.¹

1940, 11 januari: Representanter för ABA, DDL, DNL samt de danska och svenska postverken möts i Köpenhamn för att planera en transatlantisk flygförbindelse. Finland var förhindrat att delta på grund av det sovjetiska anfallet. Ett gemensamt agerande hade börjat diskuteras redan några år tidigare. Värdefulla kontakter

knöts vid en resa till USA men det tyska anfallet 9 april på Danmark och Norge satte för några år stopp för planerna.²

1940, 19 januari - 12 april: Montering av flygplan för Finlands räkning sker av Saab, ABA och Götaverken samt på Malmen. Sammanlagt monterades och utrustades 157 amerikanska, brittiska och italienska plan. Vissa av planen, amerikanska jaktplan av typen Brewster Buffalo, övervägde man att belägga med kvarstad för flygvapnets räkning.

1940, 24 januari - 16 mars: En skandinavisk delegation förhandlar i USA om att få koncession för Atlantrafik tillsammans med Pan American Airways, Panair, senare Pan Am, med flygplanet Boeing 314 Clipper på sträckan New York - Bergen med anslutning till flera europeiska flygbolag. Förberedelserna avbröts 9 april 1940.

1940 februari: Tyskland avbryter förhandlingarna om försäljning av Messerschmitt Bf 109 och Junkers Ju 87 till Sverige. Förhandlingar hade pågått några månader.

1940, 21 februari: Sovjetiska flygplan bombar Pajala kyrkby i Tornedalen, sju kilometer från den finska gränsen. Tre byggnader träffades men inga människor skadades.

1940, 1 mars: Riksdagen beslutar att två nya jaktflottiljer skall sättas upp: F 9 Säve vid Göteborg och F 10 vid Malmö. Jaktflyget förstärkes p.g.a. av erfarenheterna från Finland där även svaga jaktförband hade utgjort ett stort hinder för ryska bombplan.

1940, 7 mars: Finlands president Risto Ryti, Juho Paasikivi m.fl. flyger Bromma - Moskva med Junkers Ju 52 "Götaland", SE-AFB, från ABA för fredsöverläggningar. Befälhavare är flygkapten Sixten Barenthein.

1940, 8 mars: Femton nya krigsflygfält börjar byggas.

1940, 13 mars: Fredsfördrag mellan Finland och Sovjetunionen undertecknas.

1940 3 april: Den första Northrop 8 A1, B 5, levereras till F 4 Frösön, som fick sammanlagt ca 50 flygplan. Därefter utrustades F 6 Karlsborg i mars-april 1941 med B 5.

1940, 7 april: FV beordras att snarast möjligt gå över till högre beredskapsläge efter oroande underrättelser som tyder på förberedelser av tyska trupper mot norr.

1940, 9 april: Tyskland ockuperar Danmark och anfäller Norge.

ABA:s trafik till Köpenhamn och Amsterdam ställs in. Carl Florman bedrev intensiva och inofficiella förhandlingar i Tyskland med bl.a. Hermann Göring om återupptagande och utvidgning av flygförbindelserna.

Flygskolorna evakueras från Ljungbyhed och ombaseras till Örebro och Eskilstuna.

1940, 11 april: Underrättelser ingår om förestående tysk invasion i Skåne.

1940, 12 april: En division bombplan, B 3 från F 1 i Västerås, är i luften över den skånska västkusten från kl. 05.

1940 maj: Tolv jaktflygplan Fiat CR.42, J 11, levereras till FV. Flygplanen hade ursprungligen köpts för medel från Finlandsinsamlingens jaktplansfond men levererades till Sverige först efter vinterkrigets slut, och det finska flygvapnet ville hellre ha pengarna. J 11 var ett biplan av föråldrat utförande. Det sista av sammanlagt 60 beställda utgick ur FV-tjänst 1946. Vissa användes därefter en tid av Svensk Flygtjänst.

1940, 18 maj: Första provflygningen med Saab 17 sker i Linköping och blir lätt dramatisk genom att huven blåser upp och skadar provflygaren Claes Smith som får synproblem. Det första serieflygplanet levererades 23 mars 1942 till F 7 Såtenäs som en B 17B, en version försedd med en svensktillverkad My XXIV-motor som jämte italienska Piaggio-motorer (i versionen B 17C) användes på grund av svårigheter att i tid leverera den svenska kopian av P&W Twin Wasp (STWC-3) för versionen B 17A. Planet förekom även som spaningsplan (S 17BL) och med flottörer (S 17BS). Ett antal plan civilregistrerades sedermera.

1940, 19 maj: En Junkers Ju 86, B 3, från Ljungbyhed på flygspaning mot tyska kusten tvingas p.g.a. motorfel att nödlanda i Dievenow, 65 km nordost Stettin. Flygplanet återvände 29 maj 1940 efter utväxling mot besättningen på ett tyskt Heinkel-plan, som hade nödlandat på Gotland.

1940, 30 maj: Vid en explosionsolycka i en hangar på F 6 Karlsborg förolyckas Kurt Björkvall, hans mekaniker Hans Björkman och tre man från F 6.

1940, 11 juni: Nationalitetsbeteckningarna ändras: Gul ring runt det blåa fältet och ingen märkning på vingarnas översidor.

1940, 1 juli: Kungliga Skaraborgs flygflottilj F 7 Såtenäs och Kungliga Göta flygflottilj F 9 Säve sätts upp med Folke Ramström respektive Magnus Bång som chefer. F 9 lades ned 1969.

1940, 2 juli: USA utfärdar förbud mot export av krigsmateriel. Sveriges beställda J 9 (45 st), B 6 (50), J 10 (144) samt motorer och vapen beslagtogs för eget bruk.

1940, 29 juli: Ett av marinen förhyrt flygplan av typ Waco, SE-AFF, störtar vid Häradsjärn utanför Valdemarsvik varvid den civile föraren och tre marinofficerare omkommer.

1940, 30 juli: Två bombplan av typ B 3 från F 1 kolliderar i dåligt väder på låg höjd och det ena planet störtar nära Hangvars kyrka på Gotland varvid samtliga sex ombordvarande omkommer. Det andra planet kan landa på Bungefältet, vilket renderar de båda förarna Stockholms-Tidningens bragdmedalj. (Se notis under 1941.)

1940 augusti: Två lätta bombplan typ Republic 2P-A Guardsman, B 6, tillförs FV. Av de beställda 52 anlände endast dessa två p.g.a. embargo i USA. Ett av planen förolyckades tidigt och det andra baserades senare på 4. divisionen F 8 Barkarby som stabsflygplan. Det skrotades 1953.

54 Caproni Ca 313S, FV-beteckning 16, beställs från Italien för omgående leverans. Sammanlagt köptes 84 S 16, B 16 och T 16.

1940 september: Tyska skolflygplanet Klemm Kl 35, Sk 15, börjar levereras till FV. Redan några månader tidigare hade civila Sk 15 inhyrts. 74 Sk 15 hade beställts 1940 från Tyskland. Samtliga var levererade i maj 1941. Dessutom inhyrdes under olika perioder ca 14 civila Sk 15. Typen utgick 1947, varvid ett antal såldes för civilt bruk bl.a. till flygklubbar via KSAK.

1940, 1 september: Flygtekniska försöksanstalten, FFA, inrättas och lokaliseras intill Bromma flygplats. Ivar Malmer blev dess förste chef.

1940, 1 oktober: Kungliga Skånska flygflottiljen, F 10, sätts upp på Bulltofta vid Malmö med Knut Zachrisson som chef. Flottiljen flyttade sedermera till Barkåkra utanför Ängelholm. Flottiljen lades ned 2002.

1940, 18 september: En brittisk spärrballong som slitit sig från Grimsby i östra England, stoppas i Runemo i södra Hälsingland. Det var bara en av många sådana ballonger som kom in över Sverige under krigsåren.³

1940, 8 oktober: ÖB framlägger en femårsplan, 1 juli 1941 - 30 juni 1946, för att stärka försvaret. Han föreslår uppsättandet av en spaningsflottilj, F 11, två bombflottiljer, F 12 och F 14, och två jaktflottiljer, F 13 och F 15. Riksdagen fattade beslut enligt detta förslag under åren 1940 - 1942.

1940 november: 60 Reggiane Re 2000, J 20, beställs från Italien till F 10 Bulltofta.

1940, 15 november: De första Caproni Ca 313, S 16, levereras till F 3 Malmen och F 7 Såtenäs. Flygplanen på F 7 betecknades B 16 från september 1941.

1940, 26 november: Ett ramavtal sluts mellan Flygförvaltningen och leverantörerna Saab och Nohab om framtida leveranser. Fram till mitten av 1946 skall ca 1000 plan resp. 1200-1600 motorer levereras.

1940, 4 december: Under en övning i nattflygning med omkring 20 st Sk 12 och Sk 14 vid F 5 i Ljungbyhed havererar sex Sk 14 på grund av en hastigt påkommen väderförsämring. Sammanlagt fem flygkadetter omkom.⁴

1941

♦ *Tyska trupper anfaller den 22 juni Sovjetunionen, "Barbarossa".*

♦ *Japanska flottan anfaller den 7 december den amerikanska flottbasen Pearl Harbor och den 11 december förklarar Tyskland och Italien USA krig.*

AB Flygplan på Hälsingegatan i Stockholm får licens för tillverkning av segelflygplanet Grunau Baby, varav 94 byggdes fram till 1945. Firman flyttade 1942 till Norrköping, då man också fick licens på DFS Kranich, varav 45 byggdes. Flygplanen såldes till KSAK. Firman lades ned 1945.

Volvo förvärvar aktiemajoriteten i Nohab flygmotortillverkning i Trollhättan och ombildar bolaget till Svenska Flygmotor AB, SFA. Namnet ändrades 1970 till Volvo Flygmotor AB och 1994 till Volvo Aero Support AB.

FV undersöker möjligheterna till inköp av finska jaktplanet Myrsky. Typen befanns ointressant och dessutom osäker ur leveranssynpunkt.

Efter ett studiebesök i England under hösten kräver överste Axel Ljungdahl uppbyggnaden av ett radarlett jaktförsvar, dock utan framgång.⁵

På uppdrag av KSAK provflyger Stig Fägerblad uppvindarna vid Kåseberga nära Hammars backar i Skåne. Platsen ansågs inte ge nog goda förhållanden för fortsatta utvärderingar. Året innan hade Ålleberg befunnits ge goda hangflygmöjligheter som bl a C O Hugosson och Sven Åhblom utforskade. Under 1942 prövas ur hangflygssynpunkt även platser som Halle/Hunneberg, Kilsbergen, Grimeton, Mosseberga (nära Karlskoga) samt Brissund på Gotland. Det visade sig därvid att Gotland faktiskt erbjöd termikflyg-möjligheter och Gideon "Gidde" Karlsson nådde sålunda 3 750 meters höjd med start och landning i Roma 7 augusti 1942.

Stockholms-Tidningens guldmedalj och stipendium för 1940 års förnämsta flygbragd utdelas till fänrik Åke Sundquist och sergeant Gösta Magnusson som lyckats rädda sin B 3 efter kollision med en annan B 3. (Se notis för 30 juli 1940.)

1941 januari: 60 Fiat CR.42, J 11, börjar levereras till F 9 Säve. Tidigare levererade J 11 överförs från F 3 Malmen till F 9.

1941, 2 januari: En framställning från Tyskland om svensk licenstillverkning av tyska flygmotorer för fördelning mellan det svenska och tyska flygvapnet avslås av regeringen.

1941 februari: En tysk kommission gör en studieresa till svenska företag för att bedöma möjligheterna till svensk licenstillverkning av Daimler-Benz-motorer.

Civilingenjör Bo Lundberg har påbörjat konstruktionen av det som kom att bli det helsvenska jaktplanet J 22.

1941, 2 mars: Engelska kurirflygningar mellan Bromma och Leuchars i Skottland inleds. De fortsatte med vissa avbrott under kriget. Huvudsakligen befordrades post, enstaka passagerare och kullager. Trafiken upprätthölls av Sverige och de allierade med ett antal olika flygplantyper: Lockheed 14 Electra, Lockheed 18 Lodestar, Lockheed Hudson, senare Douglas DC-3, De Havilland Mosquito m.fl. Mot slutet av kriget flög man även dagtid. Totalt gjordes 2 784 enkelturer under perioden 1941 - 1945. Enligt offentliga källor efter krigsslutet förlorades åtta flygplan under trafikperioden.⁶

1941, 3 mars: Deutsche Lufthansa, DLH, börjar flyga Oslo - Stockholm med Douglas DC-3. Från 1 september 1941 utsträcktes linjen till Pori i Finland. Den civila trafiken upphörde 24 februari 1942 och ersattes med militär kurirtrafik.

1941 maj: Efter översyn börjar tolv begagnade tyska sjöspaningsplan av biplantyp Heinkel He 114, S 12, levereras till F 2 Hägernäs.

1941, 20 maj: De två första av 60 Reggiane Re 2000 Falco, J 20, godkänns efter att ha anlänt till Försökscentralen på Malmen i början av april. Typutprovning vidtog. Inköpen av de sammanlagt 60 planen avsåg att täcka de brister som uppstått efter annullerade beställningar av andra typer. J 20 blev kvar i tjänst till 1945.

1941, juni: Segelflygskolan på Ålleberg i Västergötland börjar sin första utbildningssäsong. Platsen hade valts eftersom den gav goda förutsättningar för hangflygning. Eleverna var förlagda på Mösseberg. Skolchef var Stig Fägerblad.

1941 juni: Första vindtunnelutprovningen hos FFA på Bromma utförs.

1941, 22 juni: Chefen för flygvapnets kommandoexpedition inom försvarsdepartementet, översten Paul af Uhr, får besök av den tyske flygattachén som officiellt meddelar att Tyskland under natten anfallit Sovjetunionen.

Attachén krävde bl.a. att ingen beskjutning av tyska plan skulle ske från svensk sida och att eventuellt i Sverige nödlandande tyska flygplan och deras besättningar skulle bistås. De flesta kraven tillmötesgicks. Tyska trupper stod också på finsk mark och efter några dagar drogs Finland in i kriget mot Sovjetunionen. Försättningskriget hade börjat.

1941, 1 juli: Kungliga Södermanlands flygflottilj, F 11 Nyköping, sätts upp vid Skavsta utanför Nyköping, delvis med personal från F 3 Malmen. Birger Schyberg blev förste chef. Flottiljen lades ned 1979.

Kungliga Norrbottens flygbaskår inrättas och förläggs till Kallax utanför Luleå med Fredrik Adilz som chef. År 1963 ombildades kåren till en flottilj och blev Kungliga Norrbottens flygflottilj, F 21.

1941, 11 augusti: ÖB reviderar femårsplanen från oktober 1940 och föreslår ytterligare en jaktflottilj, F 16, och en marinsamverkansflottilj, F 17. Ännu en jaktflottilj, F 18, föreslogs 7 oktober 1941. Marinchefen föreslog separat att F 18 skulle uppsättas för skydd av kustflottan.

1941, 25 augusti: KFF skriver avtal med Daimler-Benz om licenstillverkning av motorn DB 605, en vätskekyld radmotor på 1 475 hk, avsedd att användas i flygplanen J 21, B 18B och T 18B. Motorn var inte färdigutvecklad, vilket medförde stora tekniska problem. Den första av 800 motorer levererades 1945 för J 21B och B 18B. Avtalet innehöll kompensationsleveranser av kullager, specialstål, m.m. Även ett antal tyska originalmotorer inköptes.

1941 augusti: Ett bombsikte konstruerat av Erik Wilkenson vid Saab provas i B 5. Siktet utvecklades successivt för B 17, B 18, A 21, A 29B och A 32A. Det började 1952 exporterades till USA och blev grundvalen för Saab Instruments i Jönköping, senare Saab Combitech.⁷

1941 september: Två ytterligare Reggiane Re 2000 Falco, J 20, levereras från Italien. De resterande 56 flygplanen levererades efter montering på CVM till F 10 Bulltofta under tiden mars 1942 - febr. 1943.

1941, 23 september: Flygfilmen "Första divisionen" har premiär på biografen Royal i Stockholm och får ett mycket gott mottagande. Den handlade om ett B 5-förband och var delvis inspelad på F 6 Karlsborg. Regi Hasse Ekman och musik Lars-Erik Larsson. Bland skådespelarna märktes Lars Hansson, Gunnar Sjöberg, Stig Järrel, Hasse Ekman, Ragnar Falck, Irma Christenson och Emil Fjellström.⁸

1941 oktober: En fjärrspaningsdivision, 4. div/F 3, med Caproni Ca 313, S 16, överförs till F 11 Nyköping.

1941, oktober: Flygjournalisternas klubb, FJK, bildas av flygvapnets pressofficer Eric Carleson samt flygskribenterna Alvar Zacke och Gunnar Knutsson.⁹

1942

♦ *Vid tyska försöksanläggningen i Peenemünde vid Östersjökusten görs 3 oktober en första lyckad uppskjutning av en ballistisk, vätske driven raket A 4.*

♦ *Den brittiska 8. armén under general Montgomery går till anfall den 24 oktober och besegrar den tyska pansararmén under general Rommel vid El Alamein utanför Alexandria.*

♦ *Operation "Torch", de allierades landstigning i Nordafrika börjar den 8 november.*

Under året introduceras segelflygverksamhet i flygvapnet, till en början med SG-38 Schulgleiter, G 101, och Grunau Baby, Se 102. Senare tillkom Kranich, Se 103, och Weihe, Se 104. Verksamheten upphörde i mitten av 1950-talet.

Saab får sin första seriebeställning av flygplan 18, 62 flygplan av versionen B 18A.

Provkörning av den första kopierade Pratt & Whitney Twin Wasp-motorn, STWC-3, genomförs hos SFA.

Firma Avia inregistreras på Gotland. Vid bildandet var det äldsta flygplanet en De Havilland Puss Moth. Stiftarna hade i samarbete med Björkvallsflyg bedrivit målflygning sedan 1940 och övertog nu en del av verksamheten i egen regi.

Stockholms-Tidningens guldmedalj och stipendium för 1941 års förnämsta flygarbragd utdelas till "privatflygaren och furiren i flygvapnets reserv", Torvald Andersson.¹⁰

1942 januari: K.M:t (regeringen) beslutar att landets forskning och utveckling rörande ekoradio, dvs. radar, skall samordnas, vilken skedde på några platser runt och i Stockholm. Verksamheten i Sverige hade initierats av ingenjör Torsten Elmquists forskning från 1939.¹¹

1942, 27 januari: Visby flygplats invigs. Årets flygtrafik inleddes bl.a. med förstadags-brev med 15 öre Gustav V-frimärken.

1942, februari: De första eleverna tas emot i den nyöppnade Flygförvaltningens Läringskola (senare Verkstadsskola, FFV) i Västerås för utbildning av personal för tekniskt underhåll av flygmaterielen. Eleverna var i 15-årsåldern när de började den fyraåriga utbildningen; elevhemmet i f d Johannisbergs herrgård drevs av KFUM. 1968 övertogs utbildningsansvaret av Skolöverstyrelsen.¹²

1942, 16 februari: Svenska kurirflygningar Bromma -Skottland påbörjas med en orangemålad Douglas DC-3 "Gripen", SE-BAG, med Marshall Lindholm och Sven Gibson som förare. Först gick flygningarna direkt men senare tidvis över mellersta Norge.

1942, 9 mars: AB Flygplan, Norrköping, börjar leverera segelflygplanet Grunau Baby. Företaget tillverkade 96, varav 30 till flygvapnet.

1942, 23 mars: Den första seriebyggda Saab 17 levereras till FV. Flygplanet levererades efter hand som typerna B 17 och S 17 i fyra olika versioner för både land- och sjöbasering, utrustade med hjul, skidor (uppfällbara) eller flottörer. Totalt tillverkades 322. Typen utgick ur FV 1950. Några användes därefter för målbogsering i civil tjänst, och 60 levererades till Etiopien 1947.

1942 juni: Ett exemplar av Bücker Bü 181 Bestmann, den blivande Sk 25, levereras från Tyskland efter att ett exemplar av planet utvärderats i september förra året på Ljungbyhed. KFF lade 10 juni 1942 beställning på tillverkning hos Hägglund & Söner i Örnsköldsvik, som kom att bygga 120 av typen. 5 februari 1944 kunde det första planet rullas ut från fabriken och börja provflygas av Anders Gernandt. Utgick ur FV 1954.

Sjöflygplanet Saab 17BS, S 17BS, börjar levereras till F 2 Hägernäs.

1942, 19 juni: Första flygningen med Saab 18 genomförs med Claes Smith vid spakarna. Flygplanet fick i olika versioner beteckningarna B 18A, B 18B, S 18A, T 18B. Sammanlagt beställdes 244 med första leverans till FV i mars 1944. Sista flygplanet togs ur tjänst 1959.

1942, 20 juni: En ABA tillhörig Douglas DC-3 "Gripen", SE-BAG, attackeras av tyska flygplan på färd mellan Skottland och Bromma flygplats. Ett antal träffar kunde noteras, men piloten Marshall Lindholm lyckades nå Bromma.

1942, 26 juni: Det "tredje flygvapnet" beslutas av riksdagen enligt 1942 års försvarsplan. FV skall flerdubblas under kommande femårsperiod. Antalet flottiljer bestämdes till sexton och flygplanantalet till 957 med förhållandet mellan bomb och jakt 6:6.

1942, 1 juli: Kungliga Kalmar flygflottilj, F 12, uppsätts med Ragnar Carlgren som chef. Flottiljen lades ned 1980.

Bengt Nordenskiöld efterträder Torsten Friis som flygvapenchef (CFV).

Flygförbindelser med utlandet:

Stockholm – Berlin – Zürich – Rom – Wien, t.o.r. en tur varje vardag,

Malmö – Berlin, t.o.r. två turer varje vardag,

Stockholm – Åbo – Helsingfors, t.o.r. sju turer per vecka,

Malmö – Oslo, t.o.r. en tur varje vardag,

Malmö – Köpenhamn, t.o.r., två turer varje vardag.

1942, 9-10 juli: Engelska flygplan faller magnetminor i norra Öresund och färjetrafiken till Helsingör ställs in tills minröjning skett. Oro fanns att närbelägna järnvägsanläggningar i Sverige skulle skadas i samband med fällningarna. Medvetna kränkningar av svenskt luftrum i samband med sådan minfällning och nattliga bombanfall mot Tyskland var vanliga vid denna tid men förnekades av britterna.

1942, 23-24 juli: Bomber föll strax efter midnatt någon kilometer från slottet Solliden nära Borgholm på Öland där en fönsterruta krossades. Rysk text fanns på bombsplitter och en svensk protest lämnades hos den sovjetiska regeringen.¹³

1942, 25 juli: Segelflygskolan på Ålleberg invigs officiellt. Verksamhet i form av sommartida segelflygutbildning hade dock påbörjats redan året innan.¹⁴

1942 augusti: En Fokker F.VIII inhyrs från ABA på fyra år av FV där den erhåller beteckningen Tp 10. Flygplanet skrotades 1944.

AB Norrlandsflyg startas i Luleå och utför till att börja med huvudsakligen målflygning för luftvärnet.

1942 september: AB Flygindustri börjar leverera segelflygplanet Weihe, 24 varav 19 till flygvapnet.

1942, 20 september: Det svenska jaktflygplanet J 22, provflygs för första gången på Bromma flygplats av Olof Enderlein, chef för Försökscentralen. Det är tillverkat av Flygförvaltningens flygverkstad på Bromma flygplats i Stockholm, FFVS, där också de flesta J 22 monterades. De sista monterades hos CVA i Arboga.

1942, 26 oktober: "Flygets allra yngsta" är en kortfilm om flygvapnets mekaniker och har premiär på biografen Royal i Stockholm som förspel till spelfilmen "General von Döbeln" med Edvin Adolphson i titelrollen.

1942 november: De första trafikledarna anställs av flygvapnet. Dessförinnan sköttes trafikledningen av förarpersonal ur divisionerna.

1943

♦ *De sista tyska trupperna i Stalingrad kapitulerar den 3 februari.*

♦ *BOAC börjar den 4 februari flygningar med De Havilland Mosquito mellan Leuchars, Skottland, och Bromma, Stockholm.*

♦ *Den japanska amiralen Isoroku Yamamoto, förspråkare för det japanska marinflyget, skjuts 18 april ned vid Bougainville i ett bakhåll med Lockheed P-38G Lightning från USAAF:s 339. Fighter Squadron.*

♦ *Allierad landstigning på Sicilien den 9 juli.*

♦ *Metallfolieremorsor mot radar, "Window", används natten mellan den 24 och 25 juli för första gången av de allierade vid flyganfall mot Hamburg.*

AB Flygplan, Norrköping, börjar leverera segelflygplan DFS Kranich 35, varav 30 till flygvapnet.

Svenska Flygmotor AB påbörjar konstruktionen av en 24-cylindrig stjärnmotor kallad "MX" med en effekt av 2 200 hk. Encylinderprov gjordes hösten 1944 men arbetet stoppades senare när motorutvecklingen tog en annan riktning mot rea/jet.

I flygvapnet inträffade under året 29 haverier med 55 omkomna.

1943, 18 februari: Svensk interkontinental lufttrafik AB, SILA, bildas av svenska industriföretag, huvudsakligen inom Wallenbergsfären. Chef blev Per A. Norlin, en av de i ABA först anställda. Trafik över Atlanten förbereddes. SILA köpte 1948 50 % av aktierna i ABA.

1943 maj: Flygvapnets bomb- och skjutskola startar verksamheten på Kallax flygplats vid Luleå.

1943, 20 maj: Flygvapnet visar upp sin styrka för riksdagsmännen på Barkarby. I samband härmed presenteras den nya B 18A, även med artiklar i pressen.

1943, 22 maj: Stockholms-Tidningens guldmedalj och stipendium för 1942 års förnämsta flygbragd utdelas till provflygaren vid flygvapnets försökscentral Eric Boberg.

1943 juni: 115 st Pratt & Whitney Twin Wasp flygmotorer anländer till Trelleborg från Tyskland. De utgörs av motorer som Tyskland tagit som krigsbyte i Frankrike. Dessa motorer gjorde det möjligt att ta J 22 i tjänst tidigare än om man behövt invänta de svensktillverkade motorerna samt att leverera B 17A till förband där de sedan fick invänta "en egen" motor.

1943, 1 juli: Jaktflottiljen Kungliga Bråvalla flygflottilj, F 13, sätts upp vid Sörby gård utanför Norrköping. Första chef blev Lage Thunberg. Flottiljen lades ned 1994.

Jaktflottiljen Kungliga Upplands flygflottilj, F 16, sätts upp vid Ärna norr om Uppsala med Bengt Jacobsson som första chef.

E 2, andra flygeskadern, chef överste Åge Lundström, flyttar in på Södra Hamngatan i Göteborg.

1943, 3 juli: På sista dagen av SM i segelflygning på Ålleberg flyger Stig Fägerblad med en svenskbyggd Weihe

till Ystad och sätter nytt distansrekord, ca 300 kilometer, med flygtiden 7 timmar och 35 minuter.

1943, 24 juli: Det första nödlandande amerikanska flygplanet, Boeing B-17F, "Georgia Rebel", landar vid Årjäng. Flygplanet inspekterades av personal från F 7 Såtenäs och från ABA, som var i stort behov av större trafikflygplan. Flygplanet bärgades och transporterades med båt till F 7. Enligt avtal med den amerikanska regeringen i juni 1944 fick ABA disponera detta och ytterligare nio B-17F och G mot att 300 internerade amerikanska flygare frigavs. Sju B-17 byggdes om av Saab till trafikplan. Den ombyggda versionen kallades Felix.

1943, 30 juli: Första provflygningen med Saab J 21 genomförs av Claes Smith. Sammanlagt nära 300 beställdes av typen i versionerna J 21A, 179 st, och A 21A, 119 st.

1943, 5 augusti: Ett flygplan T 2 från F2 havererar utanför Ölands ostkust vid en övervakningsflygning under dåligt väder och vid ett spånt militärt läge vad avser tysk fartygstrafik i svenska vatten varvid samtliga tre ombord omkom. En kropp samt båda flottörerna bärgades av fiskare från orten. Vraket har aldrig hittats men försök har gjorts att lokalisera det.

1943, 28 augusti: Douglas DC-3 "Gladan", SE-BAF, tillhörig ABA skjuts ned av tyskt jaktflyg (vilket bekräftas först 1951) över Nordsjön. Alla ombord, de fyra i besättningen, däribland chefpiloten Karl Gunnar Lindner, och tre passagerare, omkom.

1943, 30 augusti: Ett dotterbolag till Osterman AB i Stockholm bildas med namnet AB Aero Service, vilket 1947 ändrade namnet till Ostermans Aero AB.

1943, 1 september: Jaktflygplanet J 22, konstruerat av civilingenjören Bo Lundberg och byggt av FFVS på Bromma flygplats, börjar levereras först till F 9 Säve efter en konstruktionstid på endast två och ett halvt år. Av de 200 levererade byggdes majoriteten av FFVS och några av CVA. J 22 var byggt som en stålörskonstruktion med träpanelklädsel för att minimera åtgången av bristvaran flygaluminium. Flygplanet tjänstgjorde i flygvapnet till 1952.

1943, 11 september: Flygstaben och Flygförvaltningen flyttar in i den nya militära ämbetsbyggnaden "Tre Vapen" på Gärdet i Stockholm.

1943, 6 oktober: Fi-1, det första svenska segelflygplanet, konstruerat av Tord Lidmalm, provflygs. Det har tillverkats av AB Flygindustri, AFI, i Halmstad.

1943, 16 oktober: Norska flygvapnet i England börjar flyga i egen regi med Lockheed Lodestar mellan Skottland och Bromma. Tidigare har norska besättningar ingått i BOAC:s organisation.

1943, 22 oktober: Douglas DC-3 "Gripen", SE-BAG, tillhörig ABA blir nedskjuten på en kurirflygning från Skottland till Sverige av tysk nattjakt, en Junkers Ju 88 med Werner Speidel som förare. Flygplanet havererade på Hällö, sydsydväst Smögen i Bohuslän. Tretton omkom och två personer överlevde nedslaget. ABA avbröt flygningarna på Skottland.

1943, 15 november: En flygande bomb, Fieseler Fi 103, störtar söder om Karlskrona. Det var det första av det tyska vedergällningsvapnet V 1 som felfluget nådde Sverige i samband med provskjutningar. Flera följde: 30 nov. 1943 öster Ystad, 11 maj 1944 vid Kivik, 27 juli 1944 vid Jämjö, 7 sep. 1944 vid Trunnerup och 1 nov. 1944 vid Baskemölla, där bomben hittades på stranden.

1943, 18 november: Ett brittiskt Lancaster-plan, troligen på väg mot Berlin, faller i kvällsmörkret bomber som råkar falla på Lunds bangård och i en handelsträdgård i stadens utkant. Tusentals fönster krossas medan endast några få personer skadas, då av skärsår. De materiella skadorna beräknades till närmare en miljon kronor. Efter svenska protester betalar britererna ca 500.000 kronor för att täcka skadorna. Det brittiska bombflyget som opererade främst nattetid anflög icke sällan över sydsverige för att undgå tyskt luftvärn och nattjakt.

1943, 25 november: SILA tecknar avtal om leverans av tio Douglas DC-4 efter krigsslutet och blev därmed det första flygbolag som beställde denna typ.

1944

◆ *Allierad landstigning den 22 januari på det italienska fastlandet vid Anzio.*

◆ *Allierad landstigning i Normandie, Operation "Overlord", den 6 juni.*

◆ *Den tyska flygande bomben, Fieseler FI 103, V 1, sätts in mot mål i England under tiden 13 juni till 4 september.*

- ◆ *Det tyska raketflygplanet, Messerschmitt 163B-1 Komet, sätts den 16 augusti för första gången in mot ett förband Boeing B-17G Flygande fästning.*
- ◆ *De första tyska ballistiska raketerna V2 (A4), avfyras mot Paris och London den 8 september.*
- ◆ *Vapenstillestånd mellan Sovjetunionen och Finland undertecknas den 19 september. Tyska stridskrafter, som enligt avtalet skulle avväpnas av finska trupper, drog sig tillbaka genom Tornedalen och Nordnorge och brände under reträtten ned bl.a. Rovaniemi i Finland och Kirkenäs i Norge. Fredsfördraget mellan Sovjetunionen och Finland undertecknades 10 februari 1947 i Paris.*
- ◆ *Det tyska slagskeppet "Tirpitz", för ankar vid Tromsø, Norge, sänks den 12 november av bombplan Avro Lancaster från Storbritannien.*

Svenska Flygmotor AB levererar den första serietillverkade 14-cylindriga stjärnmotorn Pratt & Whitney Twin Wasp, STWC-3, 1 065 hk. Tretton motorer levererades under året och 313 under följande år. Motorn användes bl.a. i Saab 17, J 22, B 18A, S 18A, Tp 79 och var utan tillstånd kopierad från det amerikanska originalet TWC 3.

Bromma får en ny bana 13/31, 1 800 m, bl.a. för att kunna ta emot Consolidated Liberator B-24 (en transportversion härav kom att användas vid omfattande flygningar i amerikansk regi, se notering för 31 mars 1944).

Den första av de Boeing B-17 som Saab har byggt om till trafikflygplan blir klar och får registreringen SE-BAK och namnet "Jim". Sju av de i Sverige nödlandade Boeing B-17 hade överförts till Saab för ombyggnad till civila passagerarflygplan under den gemensamma beteckningen Felix. Flygplanen hade inköpts för en dollar styck. Flygplanen tog efter ombyggnaden fjorton passagerare i stället för sex tons bomblast men blev oekonomiska i drift. Typen utgick ur svensk tjänst 1948.

Under 1944 nödlandade 119 amerikanska, 20 brittiska och 21 tyska flygplan, främst i södra Sverige.

I flygvapnet inträffar 22 haverier med 45 omkomna.

Stockholms-Tidningens guldmedalj och stipendium för 1943 års förnämsta flygbragd utdelas till provflygaren vid Saab, Claes J Smith.

Bland årets populärmusik märks Anders Börjes insjungning av "Då varje människa har sin lilla flygmaskin" och Sven Olof Sandbergs "Om vingarna bär", en svensk version av den amerikanska "On a wing and a prayer".

1944 januari: ABA beskriver i en utredning ett projekt till trafikflygplan som man anser skulle vara det bästa för bolagets efterkrigstrafik på kortare och medellånga sträckor.

1944, 6 januari: En Lancaster ur RAF Bomber Command nödlandar vid Bäck norr om Kalmar efter en nattlig raid mot Stettin. Den i stort oskadda besättningen om 7 man lyckas spränga och sätta eld på planet.

1944, februari: Åtta flygplan av typen B 5 startar från Abisko för att enskilt öva navigation under flygning förbi Gällivare och Morjärv till F 21 i Luleå. Ett av planen kolliderar under molnengenång med marken, varvid besättningen på två man omkommer omedelbart. Trots omfattande spaningar hittas inte planet förrän 11 december 1948.

Haverikommissionen konstaterade att orsaken till haveriet inte kunde fastställas, men flottiljchefen fick skulden för det inträffade genom att ha beordrat övningen trots de osäkra väderprognoserna.

1944, 22 februari: Sovjetiska flygplan faller bomber över Stockholm, Strängnäs, Södertälje liksom i Stockholms skärgård. Sovjetiskt flyg angrep samtidigt bl a Åbo i Finland. Sannolikt hade ett antal flygplan navigerat fel och velat göra sig av med sin bomblast.¹⁵

1944, 28 februari: Saab beslutar att bygga ett sport-, rese- och skolflygplan, Saab 91 Safir. Konstruktören A J Andersson utnyttjade aerodynamiken från sin tidigare konstruktion Bücker Bestmann, Sk 25.

1944, 28 februari: Saab beslutar bygga ett trafikflygplan Saab 90 Scandia som är anpassat till de önskemål ABA framförde en månad tidigare som ersättare för Douglas DC-3.

1944 mars: Bücker Bestmann, Sk 25, börjar levereras från Hägglund & Söner, Örnköldsvik, till F 5 Ljungbyhed. Ett flygplan hade köpts i juni 1942 från Tyskland för utvärdering. 120 byggdes på licens av Hägglund & Söner eftersom Saab inte hade någon ledig kapacitet. Kvarvarande flygplan såldes 1954, mestadels till Tyskland.

1944, 15 mars: KFF begär från Svenska Flygmotor AB, SFA, och Ljungströms Ångturbin AB (senare Svenska Turbinfabriks AB Ljungström, STAL) förslag på reamotorer med 750, 1 500 resp. 3 000 kp dragkraft.

1944, 16 mars: Flygutprovning börjar med Fi-3, ett lastglidplan tillverkat av AFI. Lastförmåga 12 man. Sex byggdes. Flygprov gav ett positivt resultat men provplanet havererade den 28 april under bogsering nära Skänninge. Föraren omkom vid ett misslyckat fallskärmshopp medan en medföljande observatör räddade sig. Flygvapnets krav förändrades också varför i stället ett antal Junkers Ju 86, B 3, byggdes om till transportplan och "flygande lektionssalar".¹⁶

1944, 24 mars: Den första Saab B 18A av 60 levereras till F 1 Västerås.

1944, 26 mars: I en Douglas DC-3, SE-BAB, tillhörig ABA och med Marshall Lindholm som befälhavare, flyger Finlands president Juho Paasikivi och en delegation, som har kommit från Åbo med flyg, från Bromma till Moskva över Finland och Sovjetunionen, som är krigförande länder. Presidenten skulle till Moskva för fredsförhandlingar. Returresan företogs längs samma väg. De sovjetiska villkoren avvisades av den finska regeringen. Vapenstillestånd uppnåddes först i september 1944.

1944, 31 mars: American Air Transport Service, AATS, börjar flyga med civilregistrerade obeväpnade Consolidated B-24 Liberator (C-87) mellan Leuchars på Skottland och Bromma. Chef för gruppen var Bernt Balchen. Fram till krigsslutet flögs omkring 5 000 normän och amerikanska flygare ut ur Sverige, Operation "Sonnie".

1944 april: Flygkadettskolan flyttar från F 5 Ljungbyhed till Uppsala och får beteckningen F 20 efter att ha använt Bromma flygplats under en kortare tid. F 20 skulle ha baserats till Uppsala redan 1943, men inflyttningen försenades. Första chef blev Grels Næslund.

1944, 1 april: Helge Jung efterträder Olof Thörnell som ÖB.

1944, 14 maj: Thulinmedaljen, instiftad av Flygtekniska Föreningen, utdelas för första gången och tilldelas professor Ivar Malmer för "hans grundläggande arbete för flygteknisk forskning".

En Caproni Ca 313, S 16, från F 11 Nyköping skjuts ned av två tyska Messerschmitt Bf 109 utanför Baltikum. En man ur besättningen omkom, medan de övriga tre togs till fånga på en tysk lastångare. Svenska protester 27 maj 1944 mot aktionen, som utspelades på internationellt vatten, ledde till att de tre fick återvända till Sverige via Berlin.

1944, 15 maj: En Caproni Ca 313, S 16, från F 11 Nyköping försvinner under spaningsflygning över det område, där nedskjutningen den 14 maj skedde. Tyskarna förnekade all inblandning, men flyktingar från Baltikum berättade senare, att tyskt jaktflyg hade skjutit ned det svenska flygplanet. Besättningen återfanns aldrig.

1944, 23 maj: En Caproni Ca 313, S 16, från F 11 baserad på F 7 Såtenäs försvinner vid flygning över Kattegatt - Skagerack. År 1951 återfanns vraket väster om Anholt av danska fiskare. Det uppvisade brand- och skottskador.

1944, 10 juni: Första exemplaret av Saab B 18B flyger. B 18B var i stort sett lika B 18A men hade stjärnmotorerna utbytta mot vätskekylda radmotorer av typen Daimler-Benz DB 605 B med ca 40 % högre maxeffekt. Av flygplanstypen tillverkades 119.

1944, 12-13 juni: Karl-Erik Övgård startar från startbryggan på Ålleberg med Weihe SE-SCM och håller sig sedan uppe i 21 timmar och 46 minuter vilket innebar att han satte nytt svenskt uthållighetsrekord och slog sitt gamla rekord från året innan med dryga sex timmar.

1944, 13 juni: En från Peenemünde på ön Usedom i Tyskland uppskjuten raket slår ned nära Bäckebo, nordväst Kalmar. Vrakdelarna transporterades till FFA och undersöktes av flygdirektör Henry Kjellson från Kungliga Flygförvaltningen, KFF, och professor Gustav Boestad från Kungliga Tekniska Högskolan, KTH. Det kunde klarläggas att föremålet var en vätskedriven, ballistisk raket av typ A 4 (V 2), som vid uppskjutningen kommit ur kurs. Vrakdelarna fraktades efter en grundlig svensk utvärdering till Royal Aircraft Establishment vid Farnborough i England i juli 1944.¹⁷

1944, 20 juni: Inte mindre än 21 amerikanska bombflygplan av Liberator-typ nödlandar eller havererar denna dag i södra Sverige, de flesta relativt oskadade på Bulltofta. De hade deltagit i en räd mot tysk syntetoljeindustri i västra Polen.

1944 juli: Flygvapnet får den första ekoradiostationen, radar, ER IIIB, som flygs med kurirplan från England. Beträffande numreringen: ER I var den första svenskkonstruerade radar som redan 1942 placerades på bl.a. pansarskeppet Drottning Victoria. ER IIB var den svenska beteckningen på den tyska luftförsvarsradarn Würzburg, som köptes för luftvärnet. ER III var en svensk försöksradar för luftbevakning.

1944, 1 juli: Flygflottiljen F 14 Halmstad börjar sin verksamhet med Christian Nilsson som chef. Den ombildades 2 juli 1945 till Kungliga Hallands flygflottilj och 1 oktober 1961 till skolförbandet Kungliga Hallands flygkår.

Marinsamverkansflottiljen Kungliga Blekinge flygflottilj F 17 Kallinge sätts upp vid Kallinge och första chef blir Torsten Rapp.

En tredje central flygverkstad upprättas i Arboga efter ett riksdagsbeslut 1942 och byggstart 1943. De centrala flygverkstäderna CVA, CVM och CVV överförs från flygvapnet till Flygförvaltningen.

1944, 8 juli: Tyska regeringen framför sitt beklagande av beskjutningen med robotbomber i trakten av Simrishamn 11 juni (se 15 november 1943) och Kalmar 13 juni.

1944, 11 juli: Rolf Svartengren slår svenskt distansrekord för segelflygplan genom att flyga Ljungbyhed - Norrköping, 330 kilometer, med en Kranich.

1944, 18 juli: Stig Fägerblad slår höjdrekor för segelflygplan med en Weihe med en höjdvinst av 4 941 meter. Han erövrade därmed som första svensk guld-C-diplom.¹⁸

1944, 22 juli: Under SM-tävlingarna på Ålleberg slår fanjunkare Bengt C:son Bergman nytt rekord med höjdvinsten 5 162 meter.

1944 augusti: Samtliga B 18A får flygförbud tills vidare. Orsakerna var flera, bl.a. bristfällig motorupphängning. Flygförbudet hävdes efter hand från årsskiftet.

1944 1 augusti: F 1 inviger sin nya förläggning vid Hässlö utanför Västerås.

1944, 23 augusti: Den första flygbesprutningen äger rum över ett skogsområde vid Alvasjön på Hökensås i Västergötland. Rickard Ossbahr flyger en Junkers W 34 från Svensk Flygtjänst. En skvadron husarer markerade området med röda ballonger och duschas liksom tallmätarlärverna med giftet Gesarol, senare mer känt som DDT.¹⁹

1944, 24 augusti: Den första ombyggda Boeing B-17F "Sam", SE-BAH, tas i bruk av ABA.

1944 29 augusti: Ett engelskt kurirplan Lockheed Lodestar, G-AGIH, med norsk besättning och norska passagerare, 15 personer, havererar på Kinnekulle efter felnavigering i dåligt väder. Fyra överlevde.

1944, 29 - 30 augusti: Närmare 600 engelska bombplan passerar över Sydsverige på väg till och från mål i Königsberg (Kaliningrad) och Stettin (Szczecin). Åtta Avro Lancaster störtade eller nödlandade i Sverige.

1944, 11 september: ABA öppnar inrikestrafik med Douglas DC-3 från Stockholm till Malmö, Göteborg, Sundsvall och Luleå.

1944, 9 oktober: ABA premiärflyger från Bromma till Prestwick i Skottland med B-17F, "Sam", SE-BAH, via mellersta Norge, norr om Östersund p.g.a. risken för tysk beskjutning från jaktflyg och luftvärn.

1944, 9 oktober: Filmen "Örnungar", som handlar om segelflyg på Ålleberg, har premiär på biografen Skandia i Stockholm. Regi: Ivar Johansson, Svea Film. Medverkande: Alice Babs, Lasse Dahlquist, Sten Lindgren, Curt Masrelé, Rune Halvarsson och Kaj Hjelm. Lasse Dahlquist hade också komponerat marschen till filmen: "Gå upp och pröva dina vingar". Recensenterna var beska.

1944, 20 oktober: En Consolidated B-24 Liberator, ingående i AATS (se 31 mars 1944) havererar nära Antens kapell utanför Alingsås, varvid hela besättningen om sex man omkom.

1944, november-december: Vid en internationell flygkonferens i Chicago för luftfartsmyndigheter deltar från svensk sida representanter för UD, den blivande Luftfartsstyrelsen, Telegrafstyrelsen, Generalpoststyrelsen samt SILA och ABA. Svenska planer på ett internationellt linjenät framlades. Konferensen ledde till bildandet 1945

av PICAQ, Provisional International Civil Aviation Organisation, och 1947 av ICAO.

1944, 12 november: Ett trettiotal Lancasterplan anfaller framgångsrikt det tyska slagskeppet Tirpitz förankrat i Altafjorden i Nordnorge genom en anflygning över svenskt territorium via Sourva. Ett av planen nödlandar senare vid Överkalix.

1944, 24 november: En sovjetisk ubåt torpederar under natten passagerarfartyget "Hansa" på väg från Nynäshamn till Visby. Av de 86 ombordvarande räddades endast två, som en Douglas DC-3 "Örnen" från ABA i uselt väder spårade upp på en flotte.

1944, 25 november: En flygfältsutredning föreslår att det svenska atlantflygfältet skall byggas vid Grillby, nära Enköping, med tre banor på över 4 500 meters längd.

1944, 27 november: Björkvallsflyg omvandlas till Skandinaviska Aero, Norrtälje. Ägare är tre göteborgsrederier: Svenska Lloyd, Svenska Amerikalinjen och Broströms.

1944, 29 november: Det ordinarie Lufthansaplanet från Berlin, en Focke Wulf Fw 200 Condor "Friesland" skjuts ned söder om Falsterbo, troligen av en tysk bevakningsbåt som misstar planet för ett allierat bombplan. De fyra besättningsmännen och sex passagerarna omkommer.

1944, december: Plan från flygvapnet, bl a de sk "Fjällstorkarna", och ett från Svensk Flygtjänst insätts i hjälpinsatser för flyktingar i gränstrakterna mot Norge i Norrbotten.

1944, 6 december: Chefen för flygvapnet (CFV) avtäckar en minnestavla i flygvapenbyggnaden på Gärdet, Stockholm. Den upptar namnen på de under tiden 1915 - 1944 omkomna 332 flygarna.

1944, 16 december: Det ensitsiga sportflygplanet BHT-1, konstruerat av Erik Bratt, Karl Erik Hilfing och Björn Törnblom och byggt i regi av Skandinaviska Aero AB och registrerat SE-ANX, provflygs i Uppsala på F 16:s flygfält av Bratt.

1944, 18 december: Avtal om flygtrafik mellan Sverige och USA och mellan Danmark och USA undertecknas i Washington, D.C.

1944, 21 december: Nationalitetsbeteckningar tillkommer på flygplansvingarnas översidor.

1944, 30 december: Regeringen har gett tillstånd till flygtransporter av hjälpsändningar och av i Sverige utbildade norska polistrupper, sjukvårdsförband och vapen till Kirkenes i Norge. Transporterna utfördes av tio Douglas C-47 Dakota ur USAAF. Flygplanen anlände till Kallax flygfält vid Luleå. Första transporten genomfördes 15 januari 1945 och kontinuerliga transporter pågick till 8 augusti 1945.

1945

- ◆ *Den 30 april begår den tyska rikskanslern Adolf Hitler självmord i bunkern under Rikskansliet i Berlin.*
- ◆ *Den tyska ovillkorliga kapitulationen undertecknas den 6 - 7 maj i Reims, Frankrike, och i Berlin, Tyskland.*
- ◆ *I Alamogordo, New Mexico, utförs 16 juli den första lyckade provsprängningen av en atombomb och 6 augusti faller en Boeing B-29 Superfortress "Enola Gay" med överste Paul W. Tibbets Jr som pilot den första atombomben över Hiroshima i Japan. Den 9 augusti fälls den andra över Nagasaki.*
- ◆ *Japans kapitulation undertecknas den 2 september på det amerikanska slagskeppet Missouri i Tokyobukten.*

Avtal träffas mellan KFF, STAL och SFA om utveckling och tillverkning av två olika typer av reamotorer, en axialmotor, "Skuten", hos STAL och en centrifugalmotor, SFA R-102, hos SFA. Utvecklingsprogrammet revideras senare till två kraftigare motorer, "Dovern" och "SFA R-201".

Efter freden förväntas en efterfrågan på mindre motorer för civilt bruk och SFA börjar konstruera en 4-cylindrig luftkyld flygmotor "Trollet" om 145 hk. Någon sådan efterfrågan uppstod dock ej och ingen tillverkning påbörjades.²⁰

Flygtrafiken Stockholm - Oslo återupptas efter krigsslutet. Även trafiken Stockholm - Amsterdam återupptas. Senare under året tillkom reguljär flygtrafik på bl.a. Warszawa, Bryssel, Geneve, Moskva, Rom och Lissabon

I flygvapnet inträffade 49 totalhaverier under 1945 med 42 omkomna.

1945 januari-maj: 14 amerikanska, 19 engelska, 53 tyska och två övriga flygplan nödlandar i Sverige.

1945, 3 januari: "Fjällstorkarna", fyra Fieseler Storch, S 14, från F 3 Malmen baseras i Kiruna. De genomförde en mängd sjuk- och hjälptransporter framförallt av flyktingar från Norge. Verksamheten pågick fram till 14 maj 1945.

1945, 3 januari: En obemannad tysk Heinkel 111 störtar sent på kvällen i Björköby strax söder om Eksjö. Händelsen var länge oförklarlig men i SFT 1/2006 kan Bo Widfeldt antligen ge gåtans lösning.

1945, 5 februari: Flygtrafiken Stockholm - Berlin minskas till två gånger i veckan och flygs endast av Lufthansa.

1945 mars: Den första fallskärmshopparutbildningen i Sverige startas på F 21 Luleå av Thor Heyerdahl med norska signalister som ett led i de allierade insatserna för nordnorges befolkning m m. (Se notis för 30 december 1944.)

Flygdirektör Henry Kjellson, KFF, får i England studera tyska och engelska reamotorer. Reserapporten delgavs SFA och STAL.

Jaktflygplanet Saab J 21 börjar levereras till FV. Första exemplaren genomgår fältprov på F 8 Barkarby. Totalt 298 levererades i versionerna J 21A, J 21B och A 21. Kvar i tjänst till 1951.

1945, 3 mars: Filmen "Tre söner gick till flyget" har premiär på biografen Astoria i Stockholm. Regi av Rolf Husberg och bland de medverkande märktes George Fant, Göran Gentele, Stig Olin, Håkan Westergren, Margit Manstad, Britta Holmberg och Lillebil Kjellén. I filmen är alla de tre bröderna flygare, den äldste på Saab med B 17 och B18A.

1945, 26 mars: Svensk Flygtjänst får disponera tolv Fiat CR.42, J 11, som målflygplan.

1945, 28 mars: En segelflygexpedition till Gröndalen påbörjas och pågår till 8 april. Resultaten anses vara lovande.

1945, 3 april: Ett svenskt jakplan som skall avvisa en tysk flygbåt strax norr om Simrishamn skjuts ned, vavid korpral E H Nordlund omkommer. Från tyskt håll framförs dagen därpå ett beklagande och fullt skadestånd utlovas.

1945, 4 april: Ett brittiskt flygplan skjuter med automatkanoner mot ett järnvägståg vid Skee station i norra Bohuslän. En person skadas lindrigt, men godståget kan snart fortsätta trots många skotthål. Planet hade i uppdrag att beskjuta mål på en norsk järnväg nära svenska gränsen.

1945 10 april: De första för Flygvapnet inköpta P-51D Mustang (svensk beteckning J 26) anländer till Bromma. Totalt kom Flygvapnet att sätta 161 st av typen i tjänst.

1945, 16 april: Jaktplan från F 8 som är förlagda på Kalixfors nära Kiruna leds av nyinstallerade radarstationer av typ ER IIIb mot främmande plan som kränkt svenskt territorium.²¹

1945, 16 april: En internationell konferens för flygbolag inleds i Havanna på Cuba, där representanter för ABA och SILA deltar. Ett resultat av konferensen var etablerandet av IATA, International Air Traffic Association, som kan ses som en fortsättning av en äldre organisation, grundad 1919.

1945, 23 april: Sista turen på linjen Berlin – Stockholm. Ett tyskt plan anländer till Bromma med tre passagerare och last för Röda Korsets räkning. Det hade startat nattetid från Tempelhof mitt i ett ryskt granatregn. Under någon vecka utförde sedan Lufthansa enstaka kurirflygningar till Warnemünde/Flensburg via Bulltofta. Sista start var 2 maj.

1945, 24 april: 60 kadetter fick fänriksvärdighet vid den första officersexamen vid flygkadettskolan i Uppsala.

1945 maj: En tremotorig flygbåt Dornier Do 24 T-3, som nödlandat i Sverige 31 oktober 1944 med tyska flyktingar, inköps och placeras på F 2, Hägernäs, med beteckningen Tp 24. Den användes som sjöräddningsplan och utgick 1951.

1945 maj: Stockholms-Tidningens guldmedalj och stipendium utdelas vid en festlighet på Royal i Stockholm till ambulansflygaren Allan Norberg från Boden för 1944 års förnämsta flygbragd. Han hade under detta år utfört sammanlagt 105 transporter med inalles 164 patienter.

1945, 5 maj: En division Saab B 17C med danska beteckningar står beredd på F 7 Såtenäs att flyga till Danmark för att ta del i befrielsen. De danska besättningarna har utbildats i Sverige och flygplanen är utlånade till Danmark. Någon flygning kom emellertid inte till stånd.

1945, 7 maj: Den reguljära flygtrafiken mellan Malmö och Köpenhamn inställs tillfälligt i samband med den tyska kapitulationen. Trafiken hade sedan mitten av februari varit inskränkt till tre dubbelturer i veckan.

1945, 8 maj: Tolv tyska flygplan nödlandar i Sverige.

1945, 10 maj: DDL startar flygtrafik Köpenhamn –Malmö - Stockholm med en Focke-Wulf Condor.

1945 18 maj: Svensk reguljär civiltrafik på Europa återupptas med en flygning från Bromma till Paris med Boeing B-17 Felix "Tom", SE-BAM. Flygtiden blev fyra timmar.

1945, 24 maj: Utbyggnad av "atlantbanor" på 1 700 meter, reservbanor till Bromma, påbörjas på F 16 Uppsala och Kungsängen vid Norrköping.

1945, 25 maj. En tysk militär Bücker Bü 181 nödlandar vid Grönskåra i Småland. Piloten, flyglärare Herman Butz, uppgav för polisen att han flytt från ett fält i Schleswig-Holstein under ett uppdrag att flytta planet längre västerut under andra världskrigets slutstrider i Tyskland.

1945, 4 juni: BOAC återupptar reguljär trafik på Sverige mellan Croydon vid London och Bromma.

1945, 27 - 29 juni: SILA gör en första provflygning till USA med den av Saab ombyggda Boeing B-17 Felix, som tar 14 passagerare. Flygningen gick via Keflavik på Island och en reservflygplats på Labrador till La Guardia-flygplatsen i New York, dit man anlände efter en restid på 51 timmar. Redan den 13 juni hade man gjort en provflygning till Island och tillbaka. SILA gjorde totalt 66 flygningar, innan trafiken togs över av SAS.

1945, 30 juni: Den sista beredskapsdagen för FV under det andra världskriget. FV hade då 17 flottiljer med ca 800 flygplan och kunde sätta upp 46 divisioner.

1945, 1 juli: Ett särskilt ämbetsverk för civilflyget inrättas: Kungliga Luftfartsstyrelsen. Förste chef blev Carl Ljungberg, dittills chef för Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens järnvägs- och luftfartsbyrå. De civila statliga flygledarna benämndes trafikledare för att inte förväxlas med flygledningen inom flygstaben. Luftfartsstyrelsen övergick 1947 till det affärsdrivande Luftfartsverket.

Kungliga Hälsinge flygflottilj, F 15, sätts upp utanför Söderhamn. Chef blev Gösta Seth. Flygfältet togs i bruk först påföljande år.

Folke Ramström blir chef för 3. flygeskadern.

1945, 7 juli: Torpedflygplanet Saab T 18B flyger för första gången. Prov visade dock att det inte var realistiskt att utrusta flygplanet med torpeder. Ett antal T 18B utrustades i stället med raketer och en 57 mm automatkanon, flygvapnets grövsta automatvapen.

1945, 28 juli: Segelflyg-SM avslutas på Älleberg. Individuell segrare blev Sven Alm, F 6, före Gösta Brink, F 11. I lagtävlingen segrade Västerås FK.

1945, 17 augusti: Bränslekommissionen beslutar att fem svenska civila flygföretag skall få bensintilldelning.

1945, 26 augusti: Vid en flygdag på Bulltofta med 50 000 åskådare tar F 10 avsked av Malmö för att flytta till Ängelholm.

1945, 28 augusti: Det sista av de 85 flygbara nödlandade allierade flygplanen återvänder till England.

1945 11 september: De tio återstående Caproni Ca 313, S 16, utnyttjas som skjutmål på Visingsö av 140 jaktplan under årets flygvapenövning.

1945, 12 september: Årets flygvapenövning avslutas med en parad av mer än 250 flygplan över Stockholm.

1945 oktober: Lennart Hemmingers övningssegelflygplan Baby-Falken demonstreras.

Första idéskisserna till projekt 1001 görs av Lars Brising på Saab. Flygplanet tillverkades senare i sju olika

varianter från J 29A till J 29F. Lars Brising blev flygplanets huvudkonstruktör. I utvecklingsarbetet användes den okonventionella metoden att testa nedskalad vingform på en Saab 91 Safir.

1945, 7 oktober: Douglas DC-3 "Falken" tillhörig ABA slår rekord Stockholm - Göteborg med tiden 1 timme och 22 minuter.

1945, 8 oktober: Saab B 18B börjar levereras till F 14 Halmstad och 1946 till F 1 Västerås, totalt 119 flygplan. Det sista levererades 1949.

1945, 11 november: Det nybildade Nordiskt Missionsflyg startar med att en Douglas DC-3 tillhörig ABA gör sin första flygning från Bromma till Madagaskar för att hämta hem norska missionärer. Missionsflygs egen Douglas C-53 Skytrooper inköptes senare från USAAF och registrerades som SE-APG (se Apostlagärningarna!). Namnet ändrades från "Hay Stack Annie" till det mer lämpliga "Ansgar". Första turen med Ansgar, 5 mars 1946, gick till Dar-es-Salaam i Afrika med Carl Gustaf von Rosen som befälhavare.²²

1945, 18 november: KLM återupptar trafiken Amsterdam - Bromma med en Douglas DC-4 fullastad med blommor som tack till Sverige.

1945, 20 november: Första prototypen till Saab 91A Safir, SE-APN, flyger för första gången med Olle Hagermark vid spakarna. Version 91A kom att följas av versionerna B, C och D, som var utrustade med boxermotorer i stället för den De Havilland Gipsy Major radmotor som satt i A-versionen. Sammantaget tillverkades under åren 323 i Sverige och Holland.

1945, 1 december: Carl Gustaf von Rosen anställs av den etiopiska kejsaren som "Principal Instructor and Director of the Imperial Air Force". CFV godkände att svensk personal ställdes till förfogande för att bygga upp ett etiopiskt flygvapen. Det svenska engagemanget upphörde i början av 1961.

1945, 4 december: ABA:s ombyggda flygande fästning, B-17 Felix SE-BAM, havererar nära Strängnäs nattetid under en flygning från Torslanda dit man anlät från Prag. Inga passagerare fanns ombord. Hela besättningen om sex man omkom.

1945 december: J 21A levereras till F 8 Barkarby för tjänstprov och under de följande åren till F 9 Säve, F 12 Kalmar, och F 15 Söderhamn och attackversionen A 21A till F 6 Karlsborg och F 7 Sätenäs. Sammanlagt tillverkades 298.

1945, 3 december: ABA avsäger sig den statliga subvention som utgått sedan 1925.

1945, 19 december: Boeing B-17 Felix "Ted" från SILA med Marshall Lindholm som förstepilot flyger Stockholm - New York på 42 timmar och 10 minuter, mellanlandningarna inräknade.

1946

- ♦ *Den i juli avgångne brittiske premiärministern Winston Churchill håller 5 mars sitt berömda tal i Fulton, USA, och myntar begreppet "Järnridån", en gräns mellan öst och väst, som kom att sträcka sig genom hela Europa.*
- ♦ *Vid amerikanska provsprängningar i juli fälls en atombomb mot 73 förankrade marinfartyg i Bikiniatollen i Stilla Havet.*

Svensk Flygtjänst köper det första av åtta Miles M 25 Martinet för målbogsering. Utgick 1951.

Serietillverkningen av Saab 91A Safir startas. 48 tillverkades. FV anskaffade 1947 tio, vilka fick beteckningen Tp 91. Utgick ur FV 1956.

Inom flygvapnet införs personalkategorin stamflygförare.²³ (Se även notis för 1 oktober)

I flygvapnet inträffar under året 52 totalhaverier med 37 omkomna.

Under hela året men främst under sommaren rapporteras ett stort antal observationer på himlavalvet av "spökraketer". Man bedömde på officiellt håll att det kunde handla om främmande makts prov av nya slag av raketvapen.²⁴

Ett flygfält i Gävle för sportflyg. Avan, invigs och används till 1989 då området blir golfbana

1946 januari: Försvaret skriver kontrakt med Saab om typutveckling av projekt 1001. Flygplanet benämns sedermera Saab 29 Tunnan.

1946, 15 januari: Vera Strodl, känd engelsk leveransflygare av stridsflygplan till RAF:s förband under kriget, levererar den första av 20 Auster J-1 Autocrat till Ostermans. Den 17 mars återkom hon i spetsen för ett "förband" av fem plan, där de fyra övriga flögs av svenska piloter.²⁵

1946, 24 januari: Flygplatsutredningen föreslår att den nya storflygplatsen skall byggas vid Halmsjön, öster om Märsta i Uppland. Så beslutades också 19 december 1946.

1946 februari: Postflygningar till Stockholms skärgård inför vintersäsongen startas av Aero Service med en Percival Proctor.

SILA tecknar avtal om inköp av fyra Boeing 377 Stratocruiser för leverans 1947. Kontraktet överläts senare på BOAC.

1946, 2 februari: Skandinaviska Aero hämtar två Noorduyn Norseman och tre Douglas C-47 från Tyskland.

1946, 3 februari: Denna söndag landar det första reguljära planet i American Overseas Airlines atlanttrafik på Bromma efter 25 timmars färd. Bland passagerarna på DC-4:an märktes skådespelerskan Signe Hasso. Ett stort pressuppbåd medföljde.

1946, 10 februari: En division Saab B 18B från F 14 Halmstad på väg mot Luleå tvingas vända och råkar vid flygningen söderut in i snötjocka i Ångermanland. 8 plan, inklusive en B 3, tvingas nödlanda på olika platser medan ett försvann med besättning för alltid. Ett flygplan som sjunkit genom isen efter landning i Härnösands hamn bärgades 1979, restaurerades och finns på Flygvapenmuseum.²⁶

1946, 25 februari: 29 svenska skolflygplan från flygkadettskolan i Uppsala besöker Væernes flygplats vid Trondheim.

1946 mars: Reaktionsflygplanen kallas hädanefter reaplan efter en pristävling i Göteborgs Morgonpost.

1946, 3 mars: Svensk Pilotförening bildas ur Värnpliktiga Flygföräres Förening.

1946, 14 mars: F 11 Nyköping får sin första S 18A, en ombyggd B 18A. Den var försedd med kameror och kunde vid behov utrustas med spaningsradarkapsel.

1946, 15 mars: Boeing B-17 Felix "Bob" tillhörig SILA startar för den första flygningen till Rio de Janeiro.

1946, 21 mars: Albin Ahrenberg har köpt omkring 90 st Piper Cub J 3C-65 från allierade överskottslager. De såldes efter översyn till flygklubbar och enskilda och bortåt 60 st kom att registreras. Pris till svensk kund sattes till 5 850 kronor. 14 av dessa flygplan flygs av amerikanska piloter från baser i Tyskland till Bulltofta denna dag.

1946, 24 mars: Östersunds flygklubb anordnar i samarbete med KSAK och tidskriften Flyg ett segelflygläger i Gröndalen vid Anarisfjällen. Björn Bjuggren, chef för F 4, är expeditonsledare. Även påsken året innan hade en expedition till Gröndalen anordnats. Flygplanmontör Rune Hedlund och gymnastikdirektör Karl-Erik Övgård var initiativtagare.²⁷

1946, 31 mars: AB Ahrenbergsflyg bildas och Albin Ahrenberg återupptar sin kommersiella flygverksamhet.

1946, 5 april: Ett rundflygningsflygplan av typ Stinson Junior (SE-AFE) tillhörande Skandinaviska Aero, störtar söder om Totthummeln vid Åre, varvid föraren och de fyra passagerarna omkommer.

1946, 8 april: Drottning Juliana anländer till Bromma i sin privata Douglas C-47 med prins Bernhard som förare.

1946, maj: Några anställda vid ABA bildar ABA:s Flygklubb med syfte att ge flygintresserad markpersonal möjlighet att lära sig flyga till en låg kostnad.²⁸

1946, 6 maj: ABA/SILA får sin första Douglas DC-4 Skymaster "Nordan", SE-BBA, det första riktiga atlantflygplanet, när Marshall Lindholm landar på Bromma. Inom en månad levererades ytterligare fem. Det sista av dem gjorde vid leveransen 6 juni 1946 den första nonstop-flygningen från flygplatsen La Guardia i New York City till Bromma.

1946, 8 maj: Stockholms-Tidningens guldmedalj och stipendium utdelas vid en festlighet i Blå Hallen i

Stockholms stadshus till Marshall Lindholm för 1945 års förnämsta flygbragd.

1946, 26 maj: Flygdag arrangeras av Eskilstuna Flygklubb med deltagande av bl a motor- och segelflygplan. Det visas avancerad flygning med segelflygplanet Fi-1 samt med nya Saab Safir och Sk 15 Klemm 35.

1946, 3 juni: De första flygvärdinnorna i ABA börjar tjänstgöra inrikes. Av 600 sökande hade 22 utvalts.²⁹

1946, 4 juni: De första tre De Havilland DH 100F Mk.I Vampire, J 28, landar på F 13 Norrköping efter leveransflygning från Storbritannien.

1946, 1 juli: Jaktflottiljen F 18, Kungliga Södertörns flygflottilj, sätts upp vid Riksten nära Tullinge. Förste chef blev Björn Lindskog. Jaktförbandet upphörde 1974 även om fältet kom att fortsatt användas av andra förband. (Se notis 27 juni 1985.) F 18 blev Flygvapnets Södertörnsskolor, som lades ned 1986.

1946, 29 juli: Fänriken Bengt-Olov Johansson (senare Järkenstedt) i en J 21 ur 2.div/F 9 Säve, räddar sig genom att skjuta ut sig med katapultstol efter en kollision med en J 22 ur 1.div/F 9 över Pater Nostersskären utanför Marstrand. Han blev den förste i Sverige att rädda sig med denna nya metod.

1946, 12 juli: SM i segelflyg avslutas på Ålleberg. Svensk mästare blev Gösta Brink, F 11 Nyköping, och tvåa Arne Magnusson, F 21 Luleå.

1946, 15 juli: SILA sätter in Douglas DC-4 på linjen Stockholm - London.

1946, 30 juli: SILA gör sin första och sista atlantflygning under sitt eget namn (?) med Douglas DC-4.

1946, 1 augusti: Vid det skandinaviska luftfartsmötet i Oslo bildar danska DDL (startat 1918), norska DNL (startat 1927) och svenska ABA (startat 1924)/SILA ett konsortium med namnet Scandinavian Airlines System, SAS, och med Per A Norlin från ABA/SILA som ordförande och med viceordföranden från DDL och DNL. SAS flög fram till 1948 endast på Nord- och Sydamerika.³⁰

1946, 5 augusti: SAS premiärflyger till New York med en Douglas DC-4, som fortfarande hade SILA:s färger. Den officiella premiären skedde 17 september.

1946, 19 augusti: Thorsten Akrell och Louise Forsell startar från Bulltofta för en flygning genom efterkrigstidens Europa och runt östra Medelhavet. Först 16 januari året därpå återvänder Akrell. En nödlandning på hemvägen i södra Frankrike, den trettonde i ordningen, hade krävt sinkande reparationer och fru Forsell hade skadats varför hon tog linjeflyg hem.³¹

1946, 20 augusti: Vid en stor förevisningsskjutning för bl.a. 1945 års försvarskommitté på F 6 skjutfält demoleras de sista S 16, Caproni Ca 313.

1946, 17 september: SAS flyger över Atlanten för första gången i egna färger och räknar denna flygning som sin premiärtur på sträckan.³²

1946, 24 september: Det största trafikplanet hittills, en Lockheed Constellation från KLM, landar på Bromma flygplats.

1946 oktober: Swissair startar åter trafik på sträckan Zürich – Köpenhamn - Bromma och BEA på sträckan London - Bromma.

Flygvapnet köper ytterligare North American P-51D Mustang, J 26, för \$3 500 per flygplan.

Flygvapnet köper från USA (amerikanska staten) 175 begagnade skolflygplan av typ North American NA-66 (AT-16), Kanada-tillverkade Noorduyn Harvard IIB. 145 st av dessa sätts i tjänst under beteckning Sk 16A.

1946, 1 oktober: Den första stamflygförarskolan sätts upp på F 8 Barkarby. De 70 eleverna med folkskoleexamen genomgår under sex månader förberedande stamflygförarutbildning för att komplettera sina kunskaper i allmänna läroämnen innan de påbörjar GFU. Skolan flyttas 1948 till F 2 Högernäs.

1946, 1 oktober: Statens Nämnd För Flygmedicinsk Forsknings- och Försöksverksamhet" (FMN) inrättas och påbörjar sin verksamhet. Senare tillkom navalmedicin och beteckningen ändrades till Flyg- och Navalmedicinska nämnden. Nämnden upphörde 1963 och verksamheten lades ut på olika forskningsinstitutioner.

1946, 3 oktober: Stockholms stad upplåter Bromma flygplats till staten på 50 år. I utbyte får Stockholm överta Gärdet.³³

1946, 4 oktober: Två av nio målbogseringsplan, Miles Martinet, för Svensk Flygtjänst anländer till Bromma. Flygplanen skall användas för bogsering av korv- och vingmål. De kasserades 1951 p.g.a. limsläppning i träkonstruktionen.

1946, 11 oktober: Flygreservskolans sista examen. Anställning/utbildning av vpl flygförare upphör. 43 elever ur sista flygreservskolan, FRS-46 erhöll sina silvervingar av general Nordenskiöld. Efter avslutningen 1946 avvecklas flygreservskolan, det detachment inom flygvapnet som ombesörjt grundutbildningen av de värnpliktiga som tjänstgjorde som fullvärdiga flygförare vid sidan av flygvapnets fast anställda flygförare under beredskapstiden. Sedan 1939 hade sammanlagt nio kurser utexaminerat totalt 428 st. elever, vilka därmed erhållit flygvingen m/36 i silver.

1946, 21 oktober: ABA har Europas största linjenät med reguljär trafik på 25 platser, varav 14 huvudstäder.

1946 november: Det engelska jaktflygplanet De Havilland DH 100 Mk 1 Vampire börjar levereras till FV som J 28A. Det tjänstgjorde till 1955. J 28A blev flygvapnets och Sveriges första reaflygplan; ett 70-tal importerades.

Saabs chefsprovflygare Claes Smith levererar Saab 91A Safir nr 91105, SE-AZH, till prins Makonnen, son till den etiopiske kejsaren.

Flygvapnet beställer tre provflygplan typ Saab 29.

Sveriges första helikopter, en Bell 47B, anländer per båt i lådor till Ostermans Aero AB där den monterades.

1946, 12 november: Kockums Flygindustri visar på Skarpnäck i Stockholm upp det segelflygplan Baby-Falken som Lennart Hemminger tagit fram, ursprungligen hos AB Flygplan i Norrköping, och som Kockums avsåg satsa på. Utländska flygattachéer, representanter för Luftfartsstyrelsen och KSAK var inbjudna. Kockums kom att bygga 18 exemplar av denna konstruktion som var baserad på Grunau Baby men hade stålrörskropp.

1946, 15 november: SAS och ABA beställer 17 Douglas DC-6.

1946, 16 november: Saab 90 Scandia flyger f.f.g med Claes Smith och Olle Hagermark vid spakarna samt Bengt Carlson som radiooperatör. Endast 19 flygplan kom att tillverkas, varav åtta köptes av SAS och resten av brasilianska flygbolaget VASP, som sedan också övertog SAS åtta flygplan. **Konstruktör?**

1946, 21 november: Lottaöverstyrelsen beslutar att en flyglottakår skall bildas.

1946, 22 november: ABA/Aeroflot börjar flyga reguljärt Stockholm - Moskva.

1946, 1 december: SAS startar trafik till Montevideo, Uruguay.

1946, 17 december: De första sex Sk 16A levereras efter ha monterats vid CVA i Arboga. De placerades i januari 1947 på F 5 Ljungbyhed. 1950 inköptes begagnade ytterligare plan av versionerna Sk 16B (AT-6) o Sk 16C (SNJ). Sammanlagt kom Flygvapnet att sätta i tjänst 257 plan av de olika versionerna av Sk 16. Antalet levererade plan var något större.

1947

Det tvåmotoriga amfibieflygplanet Consolidated PB 4-54 Catalina/Canso, Tp 47, börjar tjänstgöra i FV. Flygplantypen utgick 1966.

SAS ökar turtätheten på sin linje över Atlanten i oktober till en tur i vardera riktningen per dag. Attackflygplanet Saab T 18B börjar tillföras FV. Det kvarstod i tjänst till 1957.

Saab gör flygprov med en Saab 91 Safir nr 91001 (d v s Safir-prototypen) utrustad med pilvinge för J 29 i halv skala för att testa lågfartsegenskaperna hos vingutformningen för Saab 1001, J 29. Flygplanet fick beteckningen Saab 201.

Svenska Flygmotor gör den första provkörningen med en egenutvecklad reamotor, R-102.

Flygbolaget Aeropropaganda bildas. Företaget bytte 1952 namn till Aero Nord Sweden.

Aero Oy, senare omdöpt till Finnair, återupptar trafik på sträckan Helsingfors - Åbo - Bromma.

1947, 26 januari: Prins Gustav Adolf omkommer när en Douglas DC-3 från KLM havererar vid starten från Kastrup p.g.a. ett glömt roderlås. Inga överlevde av de 16 passagerarna och 5 besättningsmännen. Bland offren fanns sångerskorna Grace Moore och Gerda Neumann.

1947, februari: Kadetter från flygvapnets kadettskola gör en utlandsflygning till Norge med Sk 14.

1947, 14 februari: Osterman Aero AB demonstrerar den första helikoptern i Sverige på Bromma flygplats för en skara flygfolk. Helikoptern var en Bell 47B, SE-AZT, senare ändrat till SE-HAA. Nils Olof Sefeldt som utbildats i USA året innan, var förare. Under våren anlände ytterligare två Bell 47B till Ostermans.³⁴

1947, 16 februari: DDL, DNL, ABA, SILA och SAS beslutar införa en gemensam uniform, baserad på SAS mörkblå.

1947, 17 februari: En DC-3 tillhörande DDL, OY-AEB, fraktflyg från Ålborg till Kastrup nödlandar på isen i Öresund och brinner upp. Pga dimma på Kastrup valde besättningen att gå till Bulltofta istället, men även här var dimma och man försökte åter med Kastrup. På vägen dit nödlandade man på isen 5 km från svenska kusten i närheten av Malmö. Fyra personer var ombord, men ingen skadades.

1947, 20 februari: En helikopter demonstreras för första gången för media och allmänhet framför Sjöhistoriska museet i Stockholm. Det är samma Bell-helikopter som för en dryg vecka sedan men nu märkt SE-HAA. Denna helikopter och två andra av samma typ demonstrerades sedan under året i hela landet och bl a flög Sefeldt i Göteborg 18 juni 1947 inomhus i Mässhallen med SE-HAB.

1947, 10 mars: Saab 21R, det första svenskbyggda reaflygplanet, provflygs av Åke Sundén. Motor är en De Havilland Goblin på 1 360 kp statisk dragkraft. Flygningen skedde på F 13 i Norrköping, eftersom Saabs flygfält ansågs ha för kort bana. Totalt 64 Saab 21R tillverkades.

1947, 20 mars: Luftfartsstyrelsen begär att länsstyrelserna skall kontrollera rundflygningsverksamheten p.g.a. misstänkta brott mot bestämmelserna.

1947, 22 mars: Flygtrafiken på Bulltofta inställs p.g.a. översvämningar.

1947, 28 mars: Nils Olof Sefeldt åtalas för ovarsam framfart av helikopter över Stockholm då han påstås kasta ned blommor på en balkong till Maggie Florman på hennes födelsedag 25 februari. Han bötfälldes för att ha flugit för lågt över Västerbron efter det att helikoptern inte kunnat landa på isen utanför familjen Flormans bostad på Norr Mälarstrand. Någon uppvaktning med blommor ägde alltså inte rum men händelsen gav Ostermans Aero god PR.

1947, 4 april: Den provisoriska organisationen PICAQ permanentas till International Civil Aviation Organization, ICAO, med säte i Montreal, Canada.

1947, 14 april: Chefen för det norska luftförsvaret, Bjarne Øen, besöker F 20 Uppsala för att inspektera de norska kadetter som utbildas där.

1947, 25 april: Det första jetplanet landar på Bromma. Det är en civilregistrerad brittisk Gloster Meteor som är ute på en demonstrationsturné.³⁵

1947, 23 april: Examen vid Statens meteorologiska och hydrologiska institut, SMHI, för flygvapnets första meteorologkadetter.

1947, 9 maj: Carl Gustaf von Rosen startar från Bromma en direktflygning till Addis Abeba, Etiopien, i en Saab 91 Safir. Flygplanet startade med av Saabs tekniker framräknad maximal vikt. Han kunde inte nå högre än några meter under färdens början p.g.a. flygplanets höga startvikt. Han anlände till Addis Abeba den 10 maj efter 30 timmar och 52 minuter. Den flugna distansen var ca 6220 km, världsrekord för denna flygplanklass. Detta renderade von Rosen Stockholms-Tidningens bragdmedalj.

1947, juni: Byggandet av Stockholms storflygplats, kortvarigt benämnd Attunda i stället för Halmsjön, fördröjs ytterligare p.g.a. stor brist på arbetskraft.

1947, 1 juni: Vid en stor flyguppvisning över Bromma flygplats totalhavererar en J 28A Vampire från F 13 varvid föraren omkommer. Planet slog under inflygning för landning ned i en fabriksbyggnad öster om

flygfältet. Som genom ett under skadades ingen av de många åskådarna till uppvisningen som samlats på hustak och andra ställen i närheten. Detta var det första totalhaveriet med ett jetflygplan i Sverige

1947, 11 juni: De Havilland DH 104 Dove, Tp 46, levereras till FV. Flygplanet var tvåmotorigt och endast ett exemplar av typen användes av FV. Det såldes i april 1967 varefter det nästan direkt skrotades.

1947, 20 juni: Civilingenjör Erik Wilkenson försvarar en doktorsavhandling behandlande ett nytt bombsikte för dykbombfällning, konstruerat av honom och Torsten Faxén. Bombsiktet användes i olika versioner i B 17, B/T 18, A 21 och A 32A. Det exporterades även till USA.³⁶

1947, 1 juli: Det affärsdrivande Luftfartsverket, LFV, inrättas. Det omfattar gamla Luftfartsstyrelsen och flygplatsorganisationerna, hittills ingående i Kungliga Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Verket får ansvar för nio trafikflygplatser och åtta övriga flygplatser. Verksamheten avsågs finansierad med i huvudsak flygplatsavgifter. Senare tillkom undervägsavgifter och passageraravgifter.

1947, 1 juli: Tre ABA-mekaniker rymmer till New York, inklämda i stjärten på en av SAS DC-4 Skymaster. De återbördas två veckor senare till Bromma som passagerare.

1947, månadskiftet juni/juli: I samband med ett amerikanskt flottbesök i Göteborg havererar en Grumman Avenger vid landning på ett av de två deltagande hangarfartygen på eller nära Rivöfjorden. Piloten omkom.³⁷

1947, 12 juli: Per-Axel Persson, F 5 Ljungbyhed, sätter nytt världsrekord i segelflygning med en höjdvinst på 8 050 meter i samband med de svenska mästerskapen som äger rum i Örebro. Han blev också svensk mästare före Arne Magnusson.

1947, 18 juli: Gunilla Tellander, Göteborg, blir den första svenska som erövrar silver-C-diplom.

1947, 7 augusti: SILA:s B-17 Felix SE-BAN "Ted" landar på Bromma efter den sista flygningen i bolagets tjänst.

1947, 15 augusti: ABA:s nya kontorsbyggnad vid Bromma flygplats tas i bruk.

1947, 18 september: Stockholms första skammellekplats öppnas med bl a ett utranterat flygplan från flygvapnet.

1947, 6 oktober: ABA upphör med trafiken på Norrland för vintersäsongen. Lunch börjar serveras på linjerna från Stockholm till Göteborg och Malmö.

1947, 13 oktober: Carl Gustaf von Rosen tilldelas KSAK:s guldmedalj med vingar.

1947, 26 oktober: Douglas DC-4 "Sunnan", SE-BBG, tillhörig ABA, kolliderar med berget Hymettos på inflygning till landningen i Aten, varvid de 44 ombordvarande omkommer.

1947, 30 oktober: Sexton Saab 17 börjar leveransflygningen från Västerås till Bishoftu i Etiopien, en sträcka på 8 000 km. Piloter ur flygvapnet genomförde leveransflygningen. Sammanlagt såldes 57 B 17A till det etiopiska flygvapnet.

1947, 13 november: Flygplatsen Bishoftu söder om Addis Abeba invigs av kejsar Haile Selassie. I en flyguppvisning deltog flera flygplan Saab Safir, flugna av etiopiska kadetter, och de nylevererade B 17.

1947 18 november: T-Flygs Bristol Freighter, SE-BNG, kolliderar med en bergstopp, Garroberget, i närheten av Salerno i Italien. 21 personer, de flesta leveransflygare av B 17 till Etiopien, omkom.

1947, 28 november: Civila flygpersonalens fackförening, ca 1 200 personer, vid ABA strejkar. Strejken pågick till 15 april 1948 och orsakade nästan totalt avbrott i ABA:s trafik.

1947 december: Malmö kommun förordar Klagshamn som lokalisering för nytt flygfält i ett yttrande. Luftfartsstyrelsen föredrar Trolleberg. Skiljaktliga uppfattningar av detta slag hos myndigheter blev i fortsättningen inte ovanliga i svenska flygplatsfrågor.

1947, 1 december: SAS styrelse beslutar att atlantflygbasen skall ligga på Bromma.

Rundflygningar förbjuds p.g.a. av brist på bensin. Rundflygbolagen protesterar. Ahrenbergsflyg inställer

betalningarna och säger upp all personal.

1947, 9 december: De modifierade Boeing B-17 Felix tas ur tjänst.

1948

♦ *Sovjetarmén spärrar den 23 juni tillfartsvägarna till Berlin: Berlinblockaden. Luftbron från de tyska västzonerna till Berlin upprättas. Den upphörde 12 maj 1949.*

STAL, Svenska Turbinfabriks AB Ljungström, provkör den egenutvecklade reamotorn "Skuten".

SILA, Svensk Interkontinental Lufttrafik AB, inregistrerar flygbolaget namnet Scanair för charterflygningar. (Scanair såsom ett aktivt företag bildades dock först 1961 av SAS och andra intressenter.)

Landets första ILS-anläggning, Instrument Landing System, installeras på Bromma flygplats för landning på bana 13.

RAK, Rikets Allmänna Kartverk får leverans av två Nord NC-701, en fransk upplaga av tyska Siebel 204D.

Stockholms-Tidningens guldmedalj och stipendium för 1947 års främsta flygbragd utdelas till Carl Gustaf von Rosen för hans 6.220 km distansflygning Stockholm - Addis Abeba) samt till Per-Axel "Pelle" Persson för hans segelflyghöjdvinst 8.050 meter, 1.210 meter över då gällande världsrekord.³⁸

1948, 8 januari: Första amfibieflygplanet Consolidated PBY-5A Catalina/Canso, Tp 47, för FV:s räkning landar på Bromma. Tre Tp 47 anskaffades och placerades på F 2 Hägernäs för sjöräddning och från 1 november 1958 på Bromma.

1948, 14 januari: Den första ambulansflygningen med helikopter i Sverige äger rum från Stockholms skärgård till Mörby lasarett.³⁹

1948, 4 februari: AB Björkvallsflyg, AB Smålandsflyg och AB Norrlandsflyg begär att få bedriva reguljär luftfart. Luftfartsstyrelsen avslag.

1948, 10 februari: Den första ordinarie postförbindelsen med helikopter i Sverige öppnas i Stockholms skärgård med en helikopter från Ostermans Aero och med Lars Westerlund som förare.

1948, 27 februari: Regeringen meddelar allmän dispens från förbudet mot rundflygningar.

1948, 18 mars: KFF har sålt 38 Klemm Kl 35, Sk 15, de flesta till flygklubbar.

1948 april: Den första av Flygvapnets tre Tp 78 (Noordyun Norseman), vilka alla varit civilt registrerade i landet, inköps för användning som flygambulans. Den kom i tjänst, först vid F 2 året därpå, och senare vid F 4 på Frösön. Planet finns nu på Flygvapenmuseum.

1948, 7 april: Det beslutas att en försvarets robotbyrå skall inrättas inom flygförvaltningen. J G Oxenstierna förordnas som chef.

1948, 18 april: DDL, DNL och ABA samarbetar nu inom SAS ram även inom Europa, "Europa-SAS", detta sedan det strejk som sedan slutet av november drabbat ABA nu avslåsts. Detta skall medföra stora samordningsvinster. Hela luftflottan skall målas i SAS färger med drakslingan och ges vikinganamn. Gemensam flygplanpark: 16 Douglas DC-6, 9 Douglas DC-4, 39 Douglas DC-3, 4 Vickers Viking och 3 Short Sandringham flygbåtar. I beställning dessutom: 4 Boeing Stratocruiser samt 10 Saab 90 Scandia.

1948, 9 maj: SAS får sitt första trafikflygplan med tryckkabin, Douglas DC-6, SE-BDA, som anländer till Bromma flygfält.

1948, 20-31 maj: Ett engelskt jaktförband med Hornet-plan besöker Sverige. Det anlände till Uppsala och genomförde 28 maj en uppvisning över Stockholm.

1948, 25 maj: Tre personer dödas vid ett civilt flyghaveri strax utanför Halmstad.

1948, 31 maj: En Saab Safir störtar i närheten av Skillingaryd varvid de tre ombordvarande omkommer. De två passagerarna hade ledande positioner i Vedevägs bruk.

1948, 3 juni: SAS beslutar att alla flygplan skall få vikinganamn.

1948, 4 juni: Den första kursen i Sverige för dubbelkommando-instruktörer i segelflyg avslutas på Ålleberg. Antalet elever var åtta, samtliga tidigare enkelkommando-instruktörer.

1948, 7 juni: 13 Mustangar under ledning av general Axel Ljungdahl gör det första svenska militära flygbesöket i England. Den 17 juni återkom man till Bulltofta.

1948, 20 juni: Orsa flygplats invigs.

1948, 1 juli: ABA och SILA slås ihop till nya ABA som ägs till hälften vardera av staten och SILA. VD blev Carl Florman.

CVM, CVV och CVA överförs till Försvarets fabriksverk, FFV, senare namnändrat till Förenade Fabriksverken, FFV Aerotech.

Luftbevakningen överförs från armén till flygvapnet.

1948, 4 juli: En Douglas DC-6, SE-BDA "Agnar Viking", från SAS kolliderar med en engelsk Avro York i moln i närheten av London. Totalt 39 personer omkommer, varav 32 st i det svenska planet.

1948, 16 juli: Flygvapnets första nattjaktplan De Havilland DH 98 Mosquito NF Mk XIX, J 30, landar på F 1 Västerås. Sammanlagt anskaffades 60 J 30. De var flygvapnets första flygplan utrustade med radar. De utgick 1954.

1948, 22 juli: SAS bas i New York flyttas från La Guardia till Idlewild, som 1963 fick namnet John F Kennedy Airport.

1948, 30 juli: VM i segelflyg i Schweiz avslutas. Individuell segrare blev Per-Axel Persson. Arne Magnusson kom fyra.

1948, 14 augusti: Löjtnant Alf Hedman sätter nytt svenskt distansrekord för segelflygplan, när han med en Weihe flyger från Söderhamn till Jönköping.

1948, 21 augusti: Ett tvåsitsigt polskt sportflygplan landar vid Laholm. Trots att det endast var tvåsitsigt fanns tre personer, flyktingar, ombord.

1948, 1 september: Första provflygningen med Saab J 29 genomförs av den engelske provflygaren Robert Moore. Uppnådd maxhastighet blev något av en besvikelse, tills dess man upptäckte att landställsluckorna bromsat genom att inte vara ordentligt stängda.

1948, 9 september: 36 Mustangar och Sk 16 från Flygkadettskolan samt transportplan under ledning av Ulf Peyron landar på Kastrup för ett besök.⁴⁰

1948, 7 oktober: De första spaningsplanen Supermarine Spitfire PR Mk XIX, S 31, anländer till F 11 Nyköping. Sammanlagt 50 hade beställts. De utgick ur tjänst 1955.

1948, 21 november: De sista tre luftvärdiga Junkers Ju 52 tillhöriga ABA säljs till spanska Iberia för trafik mellan det spanska fastlandet och Kanarieöarna.

1948 december: Allhem ger ut den första årgången av "Ett år i luften". Det blev 15 utgåvor fram till 1969/70 med S Artur Svensson, Bill Bergman samt Yngve Norrvi (t o m 1953) som redaktörer. Tidigare hade en "Svensk Flygkalender" utgivits med bl a Willy Kleen som redaktör. "Ett år i luften" kom 1979 att följas av "I luften, Flygets årsbok 80", och f o m 1983 av "Flyg 84, Flygets årsbok" o s v (senare "I Luften 2000, Flygets Årsbok" o s v) under ett mångårigt redaktörskap av Pej Kristoffersson. År 2003 tog Michael Sanz över.

1948, 8 december: Svensk Flygtjänsts första målbogseringsplan av typ Fairey Firefly landar på Bromma.

1948, 11 december: SAS och ABA inviger en ny hangar på Bromma med "Europas största inomhusfest" för ca 4 000 personer.

1948, 15 december: Den första av ett antal svenska licenstillverkade reamotorn De Havilland Goblin, avsedda för de svenska Vampireplanen och senare J 21R, slutför sin testperiod med tillfredsställande resultat

1949

◆ *Atlantpakten undertecknas 4 april i Washington, D.C. och blir utgångspunkten för en militärpakt: NATO.*

◆ *Förbundsrepubliken Tyskland, BRD, bildas 23 maj med Bonn som huvudstad och den 7 oktober Tyska demokratiska republiken, DDR, med huvudstad Berlin.*

Flygvapnet drabbas detta år av ovanligt många olyckor och sammanlagt omkommer 42 flygare mot 27 st föregående år vilket även är antalet omkomna efterföljande år 1950.

Saab provflyger under våren en Saab Safir med starkare motor: en Lycoming O-435, 6-cylindrig boxermotor på 190 hk. Därur utvecklades version Saab 91B. Av alla versionerna A, B, C och D kom att tillverkas 323, en betydande del av dessa i Holland pga. bristande kapacitet hos Saab i Linköping.⁴¹

Av jaktflygplanet De Havilland DH 100 Mk 50 Vampire, J 28B, en detaljförbättrad version av J 28A, levereras till FV, sammanlagt 280. Ett antal av dessa byggdes senare om till skolflygplan J 28C och av dessa blev 12 flygande. J 28B gick ur tjänst år 1967 efter att ha tjänstgjort som skolflygplan på Ljungbyhed, och J 28C året därpå, 1968.⁴²

Första av tre exemplar av enmotoriga transport/ambulansflygplanet Noorduyn Norseman, Tp 78, börjar sin tjänst i FV. Det utgick 1959.

Svensk Flygtjänst börjar använda Fairey Firefly MK I för målflygning. Två olika varianter av flygplanstypen kom att användas i nitton exemplar. Den sista utmönstrades 1964.

Flygfirman Aerobolaget bildas i Borås. Första egna flygplan blev en Auster. Senare använde företaget plan som Fairchild F-24 Forwarder, Sinson Reliant och Piper Cub.⁴³

1949 januari: I statsverkspropositionen meddelas att arbetena med storflygplatsen Halmsjön skall läggas ned tills vidare. Därefter beviljades under månaden 1,8 miljoner kronor för fortsatta arbeten inom ramen för beviljat byggnadstillstånd.

1949, 8 januari: SAS Douglas DC-4 "Svavar Viking" återkommer från den första kommersiella flygningen till Australien.

1949, 27 januari: Stig Wennerström placeras som flygattaché i Moskva. (Se vidare 20 juni 1963)

1949 februari: SAS överlåter kontraktet på sina fyra beställda Boeing 377 Stratocruiser till brittiska BOAC.

Per M Backe efterträder Per A Norlin som ordförande i SAS-konsortiet fram till 1951 då Norlin åter blir chef sedan SAS omstrukturerats som en följd av svårigheter med tidigare samarbetsformer.

1949, 1 februari: Roy Muchow flyger en Supermarine Spitfire, S 31, Nyköping - Luleå med en medelhastighet av 717 km/h, ett nytt rekord för propellerflygplan.

1949, 6 februari: De båda stockholmsflickorna Berit Myhrén och Ingrid Wickman startar från Bromma för en 2 000 mil lång flygning till Afrika med en Piper Cub, SE-AWF. Starten har blivit uppskjuten flera gånger och under själva resan går det långsamt fram. Först 15 april är de tillbaka.⁴⁴

1949, 8 februari: En dansk Vickers Viking (OY-DLU "Torlak Viking") från DDL med 24 spanska turister och 5 mans besättning ombord (andra källor ger en eller två färre ombordvarande) kommande från Paris störtar i dåligt väder i Öresund under inflygning för landning på Kastrups bana 22. Efter omfattande spaningar hittas planet efter flera veckor nära Barsebäck. Endast några av de omkomna återfinns och planet sjunker under bogsering till Köpenhamn och kan inte bärgas.

1949, 1 april: Flygvapnet får sin första flygande flygläkare, Arne Frykholm.

1949, 22 april: Frivilliga flygkåren, FFK, bildas i Stockholm.

1949, 1 maj: F 2 Hägernäs upphör att vara krigsförband och benämnes Kungliga Roslagens flygkår. Flygvapnets radarskola, FRAS, Förberedande fältflygarskolan, FÖFS, och Flygräddningsgruppen, FRÄD, placerades på F 2.

1949, 7 maj: Flygvapnet köper sina två första Douglas DC-3/C-47, Tp 79, från ABA/SILA. Ett av planen,

79001, försvann 13 juni 1952 med åtta man ombord under ett signalspaningsuppdrag över Östersjön. Det andra finns nu på Skoklosters Motormuseum. Ytterligare sex Tp 79 anskaffades fram till 1975. Den sista flygningen i FV-tjänst med typen gjordes 3 april 1984.

1949, 16 maj: En ny överljudsvindtunnel invigs på Kungliga Tekniska Högskolan, KTH, i Stockholm.

1949, 18 maj: Ett sovjetiskt jaktplan av typ Lavochkin La 11 landar på F 18 Tullinge. Föraren begärde att få stanna i Sverige. Flygplanet återsändes omgående med ett ryskt fartyg.

1949, 20 maj: En helikopter, SE-HAA, som skall lastas ombord på ett fartyg vid Skeppsbron mitt i centrala Stockholm för transport till en flygdag i Åbo, hamnar i vattnet och totalhavererar. Föraren och hans passagerare räddar sig genom att simma in till kajen.

1949, 27 maj: De första J 28B levereras till F 8 Barkarby.

1949, 13 juni: Ett danskt förband med flygkadetter besöker F 16 och F 20.

1949, 16 juni: Ett nytt skolflygplan, Fokker S-11, bryts sönder under provflygning vid F 5 Ljungbyhed. Två flyglärare omkom.

1949, juli: Statstjänstemän får använda inrikes flyg vid sina tjänsteresor, även om de direkta biljettkostnaderna därigenom blir högre. Hänsyn får tas till tidsvinst och minskad arbetstidsförlust.

1949 juli: ABA överväger att lägga ned linjen Stockholm - Göteborg på grund av olönsamhet. Passagerarmedeltalet har varit endast nio personer per flygtur.

1949, 21 juli: F 9 Säve får sina första reaplan, J 28B.

1949, 2 augusti: De första J 21R levereras till F 10 Ängelholm. 60 flygplan byggdes. De överfördes 1951 till F 7 Såtenäs som attackplan.

1949, 17 augusti: Förtruppen till ett brittisk besök landar på Torslanda. Dagen därpå anländer 8 st Gloster Meteor. Man besöker de närmaste dagarna Norrköping och Stockholm (Barkarby).

1949, 23 augusti: Flygvapnet håller en välbesökt presskonferens med anledning av att det stora antalet haverier det senaste halvåret uppmärksammats. Sedan mitten av mars hade 23 flygare omkommit.⁴⁵

1949 september: Den internationella privatflygorganisationen, FAI, håller världskongress i USA. Den högsta segelflygutmärkelsen, Lilienthal-medaljen, tilldelades Per Axel Persson. Ett nytt kompetenstecken inom segelflyget, diamant-C, inrättades.

1949,1 september: En Boeing 377 Stratocruiser från American Overseas Airlines, AOA, landar på Bromma. Flygplanet var det dittills största som besökt Sverige.

1949, 16 september: En polsk Li-2, ryskbyggd DC-3, landar på F 11 Nyköping med 16 personer ombord efter att ha kapats med hjälp av en leksakspistol.⁴⁶

1949, 9 oktober: Det nya flygpostbrevet utan flygporto, aerogrammet, har premiär. Högsta vikten får vara 2,5 g. Det befordrades över hela världen för 30 öre.

1949, 11 oktober: En Bücker Bestmann, Sk 25, från F 8 Barkarby kan inte tas ur spinn under avancerad flygning. Piloten Claes Barre och meteorologen Curry Melin räddade sig med fallskärm.

1949, 26 oktober: SAS öppnar reguljär passagerartrafik till Bangkok. Flygtiden blev 39 timmar, varav 30 timmar i luften. Linjen flögs varannan vecka.

1949, 7 november: En av SAS Douglas DC-6 sätter nytt rekord på sträckan New York - Prestwick med 8 timmar och 58 minuter. Medvinden var tidvis 265 km/h.

1949 november: American Overseas Airlines, AOA, sätter in Lockheed Constellation i sin trafik New York - Bromma.

1949, 8 november: Gösta Fraenckel håller i Göteborg för första gången ett offentligt föredrag om flygningar för

att lindra kikhosta.⁴⁷

1949, 6 december: Stockholms hälsovårdsnämnd förbjuder motorkörning på Bromma nattetid mellan kl. 22 och kl. 05. ABA överklagade och fortsatte motorkörningarna.

1949, 26 december: Filmen "Vi flyger på Rio", svensk-norsk samproduktion, har premiär på ett flertal biografer runt om i landet. Den visar Douglas DC-6 på de nya sydamerikalinjerna. Regi Åke Ohberg och i rollerna bl.a. Åke Ohberg, Lars Nordrum, Lauritz Falk, Per Oscarsson, Margareta Fahlén, Åke Söderblom, Henki Kolstad och Sonja Wigert.

Noter:

¹ F 19:s historia har skildrats av Greger Falk i "F 19 en krönika/F 19:n Kronikka" (Flyghistorisk Revy nr 33, SFF).

² En skandinavisk delegation till USA för ordnandet av transatlantiska flygförbindelser hade ett första möte på den svenska legationen i Washington den 26 januari 1940. Island och Finland var representerat genom sina legationer. Många och stora uppgifter skulle lösas men man hade stor nytta av den norskfödde Bernt Balchens kontaktnät. Balchen tjänstgjorde då inom det amerikanska flygvapnet. Vidare var amerikanerna intresserade av en "säker" väg till Europa via det neutrala Skandinavien. Man kom bl a överens med Pan American om en förbindelse via Island till Bergen med Boeing 314 Clipper-flygbåtar, som skulle öppnas till midsommar 1940. (Information baserad på en SAS-historik på <http://www.sasflights.com/> samt boken "The First 50 Years" publicerad av SAS 1996.)

³ Om spårballongen i Runemo berättar Göran Stigsson i SFT nr 1/2009.

⁴ Om den olyckliga nattflygningsövningen 4 december 1940 kan bl a läsas i nr 1, 3 och 5/1994 av SFT. I den sista artikeln ger Rolf Westerberg, som själv deltog i övningen, förklaringar till de olika haverierna. Han betonar hur utvecklade väderlekstjänsten var vid denna tid samt hur överraskande lufttryckfallet och markdimman uppträdde.

⁵ Axel Ljungdahl och Lars Häglöf företar resan till England hösten 1941 för att studera radar i bombrummet i ett brittiskt bombplan. Se bl a Ljungdahls memoarer "En flygofficers minnen" samt Bjarne Darwalls "Luftens dirigenter".

⁶ Bland de många personer som flög till England i bombschaktet i en Mosquito kan nämnas den danske atomfysikern Niels Bohr som fraktades på detta sätt natten 6 - 7 oktober 1943. Se artikel i Flyghistoriskt Månadsblad 12/1978. Flygningen finns även omnämnd i den brittiske underrättelsevetenskapmannen R V Jones bok "Most secret war, sid 474 (*Hamish Hamilton, 1978*), där fö även de brittiska nyttan av den V2 som slog ned i Bäckebö 13 juni 1944 (se notis för detta datum) omnämns. Mer att läsa om kurirtrafiken finns i bl a Lars-Axel Nilsson och Leif A Sandbergs bok "Kurirflyg – En livlina under andra världskriget" (*Gullers förlag, 1994*) samt i Michael Sanz Bromma-bok.

⁷ I Flyghistoriskt Månadsblad 9/1984 berättar Erik Wilkenson's medarbetare från allra första början, Torsten Faxén, om utvecklingen av bombsiktet. Ett citat: "Vi var under det tidiga 1940-talet alljämnt hänvisade till mekaniska och elektromekaniska lösningar av typen servomotor drivna slider med proportionerande armar, kugghjulsdifferentialer, kurvkroppar, elektromagneter och reläer. Att få dessa tillverkade med tillräcklig precision i det av kriget isolerade Sverige bjöd på utomordentliga problem. Trots att instrumentets erforderliga uteffekt ej behövde vara många watt blev det därför med dagens mått ganska bastant – till storlek och vikt ungefär som en back öl."

⁸ Om filmen "Första divisionen" kan man läsa i Bertil Skogsbergs "På filmens vingar" (Bra Böcker, 1981) samt ur Börje Räftegårds karlsborgsperspektiv i "B 5 - störtbombepoken" (Bo Widfeldt och Åke Hall, AHR, 2000)

⁹ Bakom bildandet av FJK låg dåvarande flygstabschefen Bengt Nordenskiöld vars tanke var att vid regelbundna pressträffar förmedla s k förtrolig information, inte avsedd för publicering, till betrodda journalister. Härigenom skulle ryktesspridning kunna undvikas.

¹⁰ Den 5 september 1941 hade Torvald Andersson och hans mekaniker John Erik Kihlström i Björkvallesflygs Percival Vega Gull under målflygning strax utanför Väddö blivit beskjutna av ett tyskt fartyg, Isar. Trots att brand utbröt ombord lyckades man ta sig ned helskinnade på vattnet där sjön gick grov. Från Tyskland levererades sedan ett ersättande flygplan.

---

¹¹ Om det tidiga svenska arbetet med radar har Eric Elfhag skrivit i Kungl. Örlogsmannasällskapet "Tidskrift i Sjöväsendet" nr 4/1998. Texten finns även tillgänglig på http://www.fht.nu/docs/sveriges_forsta_radar.pdf

¹² Verkstadsskolan i Västerås övergick i civil regi 1968 under namnet Zimmermanska skolan. Utbildningen flyttades senare till Hässlö och kom då att kallas Flygteknikcentrum. Mer att läsa finns i boken "Flygförvaltningens Verkstadsskola 1942 - 1968. En skola för livet..."; som utgavs i samarbete med Stockholms universitet och bl a innehåller en sociologisk studie. Se även f d eleven Tore Erikssons artikel i SFT nr 5 1992 samt skolans kamratförening på <http://home.swipnet.se/ffvk/>

¹³ Om bomberna i juli 1942 i närheten av Borgholm kan läsas i Ölandsbladet för den 25 och 28 juli 1942. Samma natt föll även bomber i nordöstra Tyskland samt på Bornholm som förefaller ha kommit från vilsekommet sovjetiskt flyg. Se även Bernt Törnells bok "Spaning mot skyn – Den optiska luftbevakningen i Sverige" sid 63ff (*Fort & Bunker*, 2003).

¹⁴ Yngve Norrvi berättar i "75 år i luften", en bok om KSAK 1900-1975, om den officiella invigningen av segelflygskolan på Ålleberg: "Den officiella invigningen av Segelflygskolan Ålleberg skedde den 25 juli 1942 i närvaro av Prins Gustaf Adolf, representanter för statliga och kommunala myndigheter, Flygvapnet och pressen. Evenemanget gynnades av vackert väder med en kraftig västvind, som gav god bärighet på "västhanget", och där flög under dagen allt vad skolan kunde presteras i fråga om glid- och segelflygplan. Författaren till denna bok var själv närvarande och kunde vid ett tillfälle räkna in inte mindre än 14 flygplan som samtidigt svävade fram över hanget. Skolan var redan då ganska välförsedd med materiel och disponerade 4 glidflygplan av typ SG-38, 7 övningssegelplan av typ Grunau Baby, 3 "högvärdiga" segelflygplan av typ Olympia, en H-17 (med bara 10 meters spännvidd), en tvåsitsig Kranich samt ett bogserplan av typ Klemm 35."

¹⁵ Om de "ryska bomberna över Södermalm 1944" har skrivits mycket och en del av dessa skrivelser och händelsens karaktär har gett upphov till många myter. Bland de seriösa redogörelserna kan nämnas Tommy Åkessons artikel i Militärhistorisk Tidskrift 2003.

¹⁶ Om lastglidaren Lg 105 (Fi-3) kan läsas i bl a tidskriften Kontakt, nr 101 (april 1991).

¹⁷ Om "Bäckebotorpeden" och analysen av denna kan läsas i Sten Wahlströms bok "Peenemünde med svenska ögon" (*Flygvapenmuseum*). I Flygtekniska Föreningens tidskrift Bevingat nr 2/2005 berättar Lars Andersson om hur han som 11-åring upplevde missilens nedslag och hur han sedan vid flera tillfällen under sin långa yrkesverksamhet inom raket- och rymdteknik träffat personer som haft med just denna uppskjutning och denna missil att göra, både på den tyska och den allierade sidan.

¹⁸ I tidskriften Flyg nr 15 för 1944 berättar signaturen "Pro Mille" (Harald Millgård) om Ållebergschefen Fägerblads höjdflygning över Västgötaslätten i mäktiga cumulnimbusmoln med isbildning. Författaren skaldade också till en känd melodi: "Vår Stig är en tusan till karl,fallera, /som molnets broder med rätta kallats har, fallera./Och sorger har han inga; /när han högre kan sig svinga /blir vi andra vid molnbasen kvar, fallera. /Han stiger till himmelens topp, /fallera, /men där säger Våran Herre /stopp, fallera; /"Du får ej komma in än, /kungen Ålle har blivit din vän, /vill ha sällskap med dig och din /tropp, fallera."

¹⁹ Denna första flygbesprutning beskrevs i ett nummer av tidskriften "Flyg" som citeras i en artikel om besprutningsflyg i tidskriften MACH nr 7.

²⁰ I "Flyg" nr 5/1947 ges en detaljerad presentation av flygmotorn "Trollet", en fyrcylindrig boxermotor på ca 140 hästkrafter. Bl a nämns att den visats på en utställning på hösten 1946 i Paris.

²¹ I februari 1945 upprättades fyra ekoradiostationer längs norrlandskusten från trakten av Skellefteå och norrut. Samtliga stationer var i tjänst under tredje eskaderns vinterövning i Norrland. Rapporteringen skedde direkt till centralen i Bodens luftförsvarscentral. Värdefulla erfarenheter erhöles. I början av april nedmonterades stationerna i Norrland och flyttades till Skåne för att upprättas längs Skånes syd- och västkust. Stationerna skulle där användas för beredskapstjänst samt för utprovning av en ny luftbevakningsorganisation. Samtliga stationer rapporterade per trådförbindelse till Malmö luftförsvarscentral. (Ur en historik om ekoradiostation ERIIB av Rune Erlandsson, webbpublicerad en tid kring år 2000.) Se även Jan Waernbergs "Flygoperation Balchen, amerikanska flygningar i Sverige 1944-1945" (*SFF och Norrbottens Flygflottilj*, 1995) vad avser speciellt händelserna 16 april 1945.

---

²² I "Ett år i luften 1956" har Torild Backe berättat om de nordiska missionsällskaps strävanden att hämta hem eller stödja sina i världen stationerade missionärer som under världskriget varit isolerade från sina hemländer med hjälp bl a av en egen DC-3, "Ansgar". Under tiden november 1945 - april 1950 genomfördes 39 flygningar till Afrika och Asien.

²³ Stamflygförarkategorin skapades för att få tillgång till tillräckligt många välutbildade flygförare, anställda under en begränsad tid (nominellt 6 år; 6½ år för dem med enbart folkskola bakom sig) och utan ambitionen att klättra vidare i den militära hierarkin. Under tiden 1947-1956 utbildades sammanlagt 1849 sådana flygförare. Benämningen ändrades 1 oktober 1950 till fältflygare. Se även "In Memoriam" (AHR) samt Håkan Svenssons webbplats "Silvervingar & Guldvingar" på <http://www.silvervingar.se/>

²⁴ Se bl a Clas Svahns artikel ur "UFO Sverige" på www.ufo.se/fakta/artiklar/ghostrockets.shtml samt "Månadens dokument sommaren 2002" från Krigsarkivet på www.ra.se/KRA/sommar02.html

²⁵ Om Austerleveranserna, se bl a krönikan i Svensk Flygkalender 1947. Dessa och Ostermans verksamhet före "helikoptertiden" omnämns även i Göran Wallerts bok "Ostermans Aero AB – Helikoptern 50 år i Sverige" (Patria Ostermans Aero, 2000).

²⁶ Dessa haverier samt restaureringen av ett av planen har varit föremål för artiklar i bl a SFT, MACH och Flygets årsbok och även ett TV-program har gjorts. Se även en artikel 10 februari 2006, 60 år efter händelsen, i Östgöta Correspondenten på <http://archive.corren.se/archive/2006/2/10/ik1knor2giuivzu.xml?category1=1096984640-4&category2=1096984640-7&>

²⁷ I "60 år i uppviden" citerar Yngve Norrvi Harald Millgård som i tidskriften "Folk och Försvar" 1945 omnämmer vissa försök till segelflygning i Sälenfjällen samt hur Rune Hedlund och Karl-Erik Övgård i några år arbetat för utprovning av segelflyg invid Anarisfjällen, nära Vallbo i södra Jämtland (Gröndalen/Issjödalen). Den första expeditionen dit 1945 understöddes av tidskriften Flyg, affärsmannen Gösta Åhlén samt några medlemmar i Östersunds flygklubb. Man använde en Grunau Baby samt en vinsch.

²⁸ Verksamheten vid SAS Flygklubb 1946-2006 beskrivs av Joakim Schlegel och Örjan Fredriksson i boken "SAS flygklubb 60 år".

²⁹ Uppgiften får ABA:s första flygvärdinnor bestod bland annat i att "förse passagerarna med mat och dryck, upplysningar, underrättelser om flygpositioner samt att ordna telegram. Kraven på flickorna var höga: de skulle förutom svenska behärska tre språk flytande. Att vara sjuksköterska var en merit. Flygvärdinnornas uniform bestod av en mörkblå dräkt med guldknappar, en svagt champagnegul blus och en hatt skapad av av hattkonstnären Rune." (Sanz, 1996). Den 7 juli debuterade en flygvärdinna på en av Silas atlantflygningar. I SFT 6/2000 berättar L A Nilsson om kursen, namnger de 22 damerna och nämner bl a den storslagna fest på Grand Hotel 1 juni i Stockholm då de nybakade värdinnorna hälsades välkomna.

³⁰ SAS historia fram till och med år 2001 presenteras översiktligt år för år i Åke Halls bok "Svenska Vingar 5 – Luftens Vikingar – en bok om alla SAS flygplan" (AHR, 2002) som enligt titeln främst ägnas åt själva flygplanen och deras individhistoria. Om de många turena kring tillblivelsen av SAS och de gångna 60 åren kan läsas i Hans Boëthius artiklar i flygets årsbok "I luften 2007" (*Allt om Hobby*).

³¹ I MACH30 skildras flygningen med denna Ahrenbergs-Cub SE-AUX "Skywitch", baserat på en samtida artikel i tidskriften Flyg. Tydligt hade man gjort 15 nödlandningar, varit i luften drygt 119 timmar samt flugit 12.000 km. Kostnaden uppgick till 1.200 kronor för start-och landningavgifter och hangarhyra.

³² Flygningen den 17 sept.sker med start kl. 11.00 med den första SAS-målade DC-4:an, OY-DFI Dan Viking, från Bromma via CPH – Prestvik - Gander till NYC med 28 passagerare. I höjd med Örebro får man motorkrångel och tvingas återvända och först kl. 01.00 på natten kommer man iväg på riktigt. Restiden blir 28 tim.

³³ Beslutet om statens övertagande av Bromma godkändes av riksdagen i december 1946 och f o m med 1 januari 1947 drivs denna flygplats som är av riksintresse i statlig regi. Stockholms stads lufthamnsstyrelse lades ned och Lindarängen, Skarpnäck och Skå-Edeby överfördes till andra av stadens förvaltningar.

³⁴ Sveriges första helikopterpassagerare blev Luftfartsstyrelsens överdirektör Carl Ljungberg som vid demonstrationen 14 februari 1947 följde med på en rundtur över Bromma. SE-HAC användes i maj-juni för bekämpning av skadeinsekter i ett skogsbestånd på Visingsö. Se Göran Wallerts bok "Ostermans Aero AB –

Helikoptern 50 år i Sverige” (*Patria Ostermans Aero, 2000*). Även Televerket prövade helikopterns möjligheter för att rekognoscera för teleförbindelser.

³⁵ Denna rödmålade Gloster Meteor Mk IV, registrerad G-AIDC, gör söndagen 27 april 1947 en uppvisning över Djurgårdsbrunnsviken. Planet demonstreras även för flygvapnet.

³⁶ Om ”Saab BT 9 – det svenska bombsiktet” kan läsas i ”Ett år i luften 1969-70”.

³⁷ Flyghistorikern Peter Kempe har forskat i denna händelse och bl a återgett vad en svensk kontaktofficer på den amerikanska flottstyrkan berättat. Något vrak har inte hittats.

³⁸ Juryn för Stockholms-Tidningens flygarpris 1947 hade även beaktat två händelser med huvsprängning på 11.000 meters höjd (Vampire?) och uttalade sitt erkännande av den sinnensnärvaro och skicklighet, som löjtnant C-F Schnell och Fänrik S R Dalsjö då visat. Erkännansvärda handlingar men ej belöningsberättigade; sådana situationer måste man räkna med i militär flygtjänst ansåg juryn.

³⁹ Denna ambulansflygning skedde mellan Färsö nära Husarö i Stockholms norra skärgård och Bromma varifrån patienten fördes i ambulans till Mörby lasarett (nu Danderyds sjukhus). Förare var Lars Westerlund. Snöyra rådde och isen var ofarbar. Detta enligt krönikan i ”Ett år i luften”. Enligt Wallerts bok om Ostermans Aero donerade familjen Osterman efter detta tio fria ambulansflygningar till skärgårdsbefolkningen.

⁴⁰ Den förstärkta Mustangdivision från F 20 om 20 plan som gästar Köpenhamn 1948 gör den 10 september en formationsflygning över staden. Detta väcker viss oro då många tror att det är en sovjetisk maktdemonstration, lik den som Sovjet helt nyligen gjort över Bornholm. Oron stillas dock då Mustangerna formerar bokstäverna F och I (Frederik och Ingrid) över Amalienborg! Detta enligt krönikan i Ett År i Luften 1949.

⁴¹ Om Saab 91 Safir kan läsas i bl a ”SAAB – Flygplan sedan 1937” av Hans G Andersson (Bevingade Ord 1990) och i Anders Annerfalk och Christer Sidelövs ”SAAB Safir (Aviatic 1990).

⁴² Om J 28 Vampire och dess tjänst kan läsas i bl a ”Vampire –reaepoken” av Bo Widfeldt och Åke Hall (Air Historical Research, 1998). Användningen på Ljungbyhed som skolflygplan belyses i Sven Stridsbergs ”Flyget i Ljungbyhed 1926-1996 Krigsflygskolan 70 år” (Krigsflygskolan och SFF, 1996)

⁴³ Aerobolaget i Borås och flera andra svenska flygföretag beskrivs i artikeln ”Sveriges privata flygföretag” av Bo Nilsson i ”Ett år i luften 1957”. Den 70-sidiga artikeln ger en återblick ända tillbaka till Enoch Thulins planer.

⁴⁴ Afrikaflygarflickornas färd återges i krönikan i ”Ett år i luften” 1950 som även har en bild från ”starten från Norrköping”. (Planet bär norrköpingsrelaterad reklam, för ”Yfa”). 17 februari (efter 8 dagar) har de inte hunnit längre än till Halmstad på grund av dåligt väder. Den 21:a kommer de äntligen ut ur landet men möter strax efter starten från Bulltofta dåligt väder och måste landa i Værløse. (”Vilket namn i sammanhanget!” utropar krönikören). Den 24:e kommer de så till Hamburg för att så den 28:e nödlanda på autobahn mellan Hamburg och Bremen på grund av isbildning i förgasaren. Bild finns av starten därifrån. 14 mars anländer de till Barcelona och den 17:e till Valencia. Den 22:a flyger de från Tanger till Casablanca. Den 28:e landar de på Kanarieöarna, dit de dock valt att ta sig med trafikplan från Cap Juby dit de kommit med sin Cub efter att ha landat i öknen efter att ha kommit vilse. ”Så kom de då till Kanarieöarna även om det satt hårt åt” konstaterar krönikören Yngve Norrvi. Den 15:e april var de så hemma igen. Under samma tid omnämns två andra svenska ”sportflyglångresor” i krönikan.

⁴⁵ Den 1 maj hade Björn Bjuggren tillträtt en nyinrättad tjänst som flygsäkerhetsinspektör inom Flygstaben. Det skulle dock dröja ytterligare ett decennium innan haveriutredarna inom flygvapnet fick en mer självständig ställning. Se ”In Memoriam” (*AHR*).

⁴⁶ Enligt krönikan i ”Ett år i luften” flög planet linjen Danzig-Katowice. Fem av passagerarna tvingade efter en regelrätt ”hold up” besättningen att lägga om kursen mot Malmö. Vid landningen på F 11 hade planet i det närmaste tomma bränsletankar. Polisen och UD tog hand om fallet. Planet med besättning samt resten av passagerarna fick efter ett par dagar återvända till Polen. De fem kuppmännen fick stanna som politiska flyktingar i Sverige. Det visade sig att de använda vapnen vid kuppen till stor del bestod av ofarliga leksaks pistoler.

⁴⁷ Läkaren Magnus Carlsson har i boken ”Medicinhistoriska promenader” (*Ekerlids förlag, 2001*) belyst de olika uppfattningarna om synen på kikhösteflygningarnas nytta. Carlsson nämner att Gösta Fraenkel genomförde 424

---

kikhosteflygningar under tiden 1945-1953. Flygningar genomfördes även av ytterligare företag, klubbar och enskilda flygare.